

SUZANA KIKIĆ,* RENATA ODELJAN,** MARIJAN ŠUPERINA,**
DAMIR ŠNEPERGER****

Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji I. dionica istraživanja

Sažetak

Namjena rada. *Nasilje u obitelji kao društvena pojava, koja po svojoj etiologiji i fenomenologiji implicira brojne negativne društvene učinke, u području policijskog postupanja iziskuje posebnu pažnju. Brojna strana istraživanja upozoravaju na određene negativne percepcije građana prema policijskom postupanju u području nasilja u obitelji. Jedno od područja utjecaja na promjenu takve percepcije, ali i poboljšanja rada policije, jest obrazovanje i obuka policijskih službenika, od neposrednih pružatelja policijske intervencije do rukovoditelja u policijskim postajama i upravama. Stoga je u okviru Službe za stručno osposobljavanje i specijalizaciju Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske pokrenut razvojno-istraživački projekt pod naslovom: Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji.*

Projektiranje/metodologija/pristup. *U članku se koriste i analiziraju podaci koji su prikupljeni izrađenim anketnim upitnikom od 57 varijabli (12 varijabli iz područja stavova, 27 iz područja znanja, 11 iz područja percepcije uloge rukovoditelja i 7 iz područja percepcije uloge operativno-komunikacijskog centra policije policijske uprave u koordiniranju i rukovođenju policijskim postupanjem u predmetima nasilja u obitelji) kojim je anketirano 96 policijskih službenika prije početka pohađanja Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji. Prikupljeni podaci analizirani su statističkim metodama.*

* Suzana Kikić, prof. ped., voditeljica programa specijalizacije u Službi za stručno usavršavanje i specijalizaciju PA MUP RH u Zagrebu.

** mr. sc. Renata Odeljan, viša predavačica na Visokoj policijskoj školi PA MUP RH u Zagrebu.

***mr. sc. Marijan Šuperina, doktorand Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina.

**** mr. sc. Damir Šneperger, voditelj aktiva kriminalistike u Policijskoj školi "Josip Jović" PA MUP RH u Zagrebu.

Rezultati dobiveni istraživanjem odnose se na stavove, znanja i percepciju policijskih službenika koji su neposredno povezani s policijskim postupanjem u području nasilja u obitelji. Rezultati deskriptivne analize podataka upozoravaju na potrebu provođenja druge dionice razvojnog istraživanja, predviđene tijekom svibnja 2015. godine, radi evaluacije uspješnosti do sada provedenih edukacija, odnosno utvrđivanja primjene stečenih znanja i vještina u prevenciji, zaštiti i pružanju pomoći žrtvama nasilja u obitelji te počiniteljima u promjeni njihovog ponašanja. Sustavnom komparativnom analizom rezultata obje dionice ovog istraživanja, stvorit će se podloga za razvoj policijskog obrazovanja u području nasilja u obitelji.

Ograničenja. Istraživanjem su anketirani samo oni policijski službenici koji su bili obuhvaćeni edukacijom na posljednja četiri provedena tečaja te se ne anketiraju svi policijski službenici koji rade u operativnim dežurstvima policijskih postaja i operativnim komunikacijskim centrima policije policijskih uprava.

Izvornost/važnost rada. U Republici Hrvatskoj je prisutan mali ili gotovo nikakav broj razvojnih istraživanja koji za predmet istraživanja imaju obrazovanje i specijalističku obuku policijskih službenika. Uglavnom se istraživanja svode na stavove policijskih službenika, a ne i na znanja, vještine, iskustva, kompetencije i percepciju vlastite radne sredine. Rezultati provedenog istraživanja, na strateškoj razini odredit će smjernice za evaluaciju i vrednovanje dosadašnjega specijalističkog obrazovanja policijskih službenika u području nasilja u obitelji te će detektirati one sadržaje koji se u toj obuci moraju intenzivirati, pojačati i/ili mijenjati. Na akcijskom planu istraživanje će neposredno utjecati na sadržaje programa tečaja, nastavne planove pojedinih nastavnih cjelina i na njihove izvoditelje. Rezultati istraživanja trebaju donijeti novi, suvremeni, aktualni, vremenu i problemu nasilja u obitelji poboljšani program specijalističke edukacije policijskih službenika zaduženih za područje nasilja u obitelji.

Ključne riječi: nasilje u obitelji, obrazovanje policijskih službenika, obuka policijskih službenika, specijalistički policijski tečaj, andragoško obrazovanje.

1. UVOD

Uzimajući u obzir činjenicu koja proizlazi iz statističkih podataka o prijavljivanju obiteljskog nasilja¹, žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj najčešće se za pomoć obraćaju policiji.

¹ Statistički podaci MUP-a RH za prekršaje obiteljskog nasilja u 2013. godini.

Tablica 1: Broj počinitelja

	Muškarci	Žene	Ukupno
Broj počinitelja	12 996	3568	16 564

Tablica 2: Odnos između počinitelja i žrtve

Odnos počinitelja nasilja sa žrtvom														
Bračni partner		Izvanbračni partner		Bivši partner		Otac - sin	Otac - kći	Majka - sin	Majka - kći	Kći - otac	Kći - majka	Sin - otac	Sin - majka	Netko drugi
M	Ž	M	Ž	M	Ž									
3897	1077	967	305	533	179	782 mlt. 1009	1290 mlt. 293	346 mlt. 65	400 mlt. 80	88 mlt. 9	283 mlt. 17	1067 mlt. 54	1409 mlt. 69	4371

* U broju kćeri i sinova posebno izdvojiti broj maloljetnih kćeri i sinova koji su počinili nasilje prema roditelju

Tablica 3: Dob žrtava

Dob žrtava									
mlađi od 18. god.		18-30 godina		31-50 godina		51-65 godina		Stariji od 65 godina	
M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
1747	1868	1291	2118	1803	4444	1297	2350	548	1124

Stoga je neupitna uloga policije kao prvog institucionalnog subjekta s kojim žrtva dolazi u kontakt.

U reaktivnom smislu, policijski službenici su dužni postupati u skladu s važećim zakonskim i podzakonskim propisima kako bi zaštitili žrtve i prijavili počinitelje. Međutim, osim reaktivne uloge policije, nužno je posvetiti sve više pažnje proaktivnim preventivnim mjerama u suprotstavljanju nasilju u obitelji. U sprječavanju ovog oblika kriminala važna je suradnja s drugim tijelima, ustanovama i organizacijama radi očuvanja opstojnosti i zdravlja obitelji, sprječavanja međugeneracijskog prijenosa nasilja, postizanja ravnopravnosti spolova te poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, budući da se radi o izuzetno osjetljivom području.

Osim policijskih službenika koji u suprotstavljanju nasilju u obitelji postupaju izravno pružanjem policijske intervencije², posebnu ulogu u policijskom postupanju imaju policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja i operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava, policijski službenici specijalizirani za rad s djecom, mladeži i obitelji, te rukovoditelji, koji osim stručnog praćenja i usmjeravanja svih postupanja, posebnu pažnju trebaju posvetiti razvoju međuinstitucionalne suradnje.

Policija u upravljanju ljudskim potencijalima mora voditi računa: o profiliranju kadrova za zanimanje policijski službenik; o temeljnoj edukaciji i dopunskom stručnom usavršavanju i osposobljavanju (u svezi s policijskim postupanjem, te u psihološkom, sociološkom i pedagoškom smislu), radi unaprjeđenja kvalitete zaštite i pomoći žrtvama nasilja u obitelji te pomoći počiniteljima u promjeni njihovog ponašanja. Na taj način podiže se kompetencija policijskih službenika, njihovo znanje, vještina i iskustvo. Pobrojene karakteristike važne su i zbog izgrađivanja kriterija za zanimanje policijskog službenika za suprotstavljanje obiteljskom nasilju u skladu s kriterijima Hrvatskog kvalifikacijskog okvira.

2. OBLICI POLICIJSKOG OBRAZOVANJA IZ PODRUČJA NASILJA U OBITELJI

Policijska akademija MUP-a RH dugi niz godina posebnu pozornost posvećuje edukaciji policijskih službenika u području nasilja u obitelji. Edukacija se provodi na više razina.

I. *Primarna razina* obuhvaća temeljno policijsko obrazovanje koje se u Policijskoj školi "Josip Jović" provodi kroz *Program srednjoškolskog obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/policajka*. Program traje 10 mjeseci (1437 nastavnih sati) unutar kojih polaznici stječu znanja iz područja nasilja u obitelji s motrišta kriminalistike, prava, kriminologije i psihologije te vještine koje stječu u okviru integralnih treninga i drugih oblika vježbi, ali i policijske prakse.

II. Na *Visokoj policijskoj školi* u okviru kolegija *Kriminalitet djece i maloljetnika* i *Kazneno-pravna zaštite djece i maloljetnika* obrađuju se teme nasilja u obitelji i nasilja nad ženama. U kolegiju *Kriminalitet djece i maloljetnika* (45 nastavnih sati), koji se predaje na III. godini Stručnog studija kriminalistike, kroz pet sati predavanja i tri sata vježbi studenti stječu znanja o dinamici nasilja u obitelji, materijalno pravnim i procesno pravnim kaznenim i prekršajnim odredbama, specifičnostima policijskog postupanja u predmetima nasilja

² Pod **policijskom intervencijom** razumijeva se poduzimanje policijskih ovlasti koje su inicirane dojavom prijavitelja, najčešće žrtve i zatečenim stanjem na mjestu događaja.

u obitelji te metodama kriminalističkog i prekršajnog istraživanja kaznenih djela i prekršaja nasilja u obitelji. U kolegiju Kazneno-pravna zaštite djece i maloljetnika (60 nastavnih sati), kroz šest sati predavanja i tri sata vježbi studenti stječu znanja o dinamici nasilja u obitelji, materijalno pravnim i procesno pravnim kaznenim i prekršajnim odredbama, specifičnostima policijskog postupanja u predmetima nasilja u obitelji te metodama kriminalističkog i prekršajnog istraživanja kaznenih djela i prekršaja nasilja u obitelji s posebnim naglaskom na djecu žrtve nasilja u obitelji.

Tijekom 2014. godine izrađen je i doraden nastavni program za novi kolegij pod nazivom *Obiteljsko nasilje* čija provedba je predviđena za 2015./2016. školsku godinu. Kompetencije koje će se kroz 30 nastavnih sati predavanja razviti kod studenata jesu:

- znanja o uzrocima i dinamici nasilja u obitelji (etiologija i fenomenologija),
- osnovna znanja o policijskom postupanju u predmetima kaznenih djela nasilja u obitelji,
- osnovna znanja o policijskom postupanju u prekršajnim predmetima nasilja u obitelji,
- razlikovanje specifičnosti u postupanju prema djeci i maloljetnicima u odnosu na punoljetne osobe u slučajevima nasilja u obitelji.

III. U skladu s tendencijom cjeloživotnoga profesionalnog obrazovanja policijskih službenika, *Služba za stručno usavršavanje i specijalizaciju* Policijske akademije MUP-a RH provodi čitav niz različitih oblika stručnog usavršavanja, osposobljavanja i specijalizacije, bilo da su teme nasilja u obitelji implementirane u programe kojima se stječu šire kompetencije ili se radi o posebnim tečajevima koji su u cijelosti posvećeni problematici nasilja u obitelji.

III.a) Nastavljajući se na temeljno policijsko obrazovanje, u svim *policijskim upravama* provodi se *Program dopunskoga stručnog usavršavanja* za sve policijske službenike srednje stručne spreme. Program se provodi kroz pet modula, od kojih se jedan odnosi na postupanje policije u predmetima nasilja u obitelji, u trajanju od četiri sata. Tijekom nastave policijski službenici imaju priliku obnoviti stručna znanja u pružanju intervencija povodom dojave o nasilju u obitelji, na konkretnim primjerima dobre i loše prakse te tako podići razinu kvalitete policijskog postupanja u ovom području.

III.b) U sklopu sedmotjednog *Specijalističkog tečaja za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji* (u trajanju od 216 nastavnih sati), teme vezane za nasilje u obitelji obrađuju se u trajanju od 60 sati. Tijekom tečaja obuhvaćeni su zakonski, kriminalistički i kriminološki sadržaji pojave nasilja u obitelji s posebnim osvrtom na ulogu, značenje i načine ostvarivanja međuinstitucionalne suradnje u zaštiti žrtava i pružanja pomoći obitelji. Tečaj je namijenjen policijskim službenicima kriminalističke policije više ili visoke stručne spreme, koji imaju najmanje dvije godine radnog iskustva na poslovima policije, a iskazuju poseban interes za rad s djecom, mladeži i obitelji. Nakon završenog tečaja i uspješno položenoga završnog ispita pred Ispitnim povjerenstvom, policijski službenici stječu kompetencije *specijaliziranoga policijskog službenika za mladež*, odnosno osposobljeni su:

- za samostalno poduzimanje policijskih izvoda kaznenih djela i prekršaja u predmetima maloljetničke delinkvencije, kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika i nasilja u obitelji,

- za obavljanje obavijesnih razgovora s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, maloljetnim osobama – žrtvama kaznenih djela i prekršaja, punoljetnim počiniteljima kaznenih djela počinjenih na štetu djece te sudionicima nasilja u obitelji, uključujući djecu i maloljetnike,
- za prikupljanje obavijesti o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnih počinitelja kaznenih djela i prekršaja,
- za ostvarivanje suradnje sa svim nadležnim tijelima iz navedenih područja i sudjelovanje u međuinstitucionalnim aktivnostima u skladu s važećim protokolima i programima Vlade Republike Hrvatske,
- za poduzimanje preventivnih aktivnosti u svrhu suprotstavljanja i sprječavanja maloljetničke delinkvencije i nasilja u obitelji,
- za vođenje evidencija propisanih zakonima i drugim podzakonskim propisima,
- za ovlast supotpisa prijavnog materijala iz navedenih područja, a time za preuzimanje odgovornosti za zakonito poduzimanje radnji i mjera prema maloljetnim, mlađim punoljetnim osobama i obiteljima.

III.c) Posebni petodnevni tečaj (u trajanju od 36 nastavnih sati), pod nazivom: *Temeljni tečaj za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji* potpuno je posvećen nasilju u obitelji, a namijenjen je šefovima smjena policijskih postaja u svim policijskim upravama i njihovim pomoćnicima, koji svakodnevno zaprimaju dojave o obiteljskom nasilju, stručno koordiniraju i usmjeravaju postupanje policijskih službenika na terenu, ostvaruju neposredne kontakte s predstavnicima drugih nadležnih tijela u ovom području te sudjeluju u izradi policijske dokumentacije koja proizlaze iz postupanja.

Nakon uspješno položenog ispita pred povjerenstvom za završni ispit, polaznici tečaja stječu kompetencije:

- za korištenje znanja o društvenim i kriminološkim aspektima nasilja u obitelji u prepoznavanju nasilničkog ponašanja unutar obiteljskog okruženja i identificiranju razloga, motiva, uzroka, uvjeta i posljedica takvog ponašanja,
- za primjenu međunarodnih standarda i domaće zakonske regulative u zaštiti žrtava nasilja u obitelji,
- za samostalno poduzimanje i koordiniranje policijskim intervencijama i izvidima u slučajevima nasilja u obitelji,
- za kvalitetno utvrđivanje i povezivanje svih relevantnih okolnosti i činjenica nužnih za uspješno otkrivanje, razjašnjavanje i prijavljivanje počinitelja obiteljskog nasilja,
- za procjenu rizika počinitelja i žrtve te predlaganje i planiranje mjera opreza i zaštitnih mjera,
- za ostvarivanje odgovarajuće profesionalne suradnje sa svim nadležnim tijelima i organizacijama civilnog društva koje se bave nasiljem u obitelji,
- za vođenje evidencija propisanih zakonima i drugim podzakonskim propisima,
- za ovlast supotpisa prekršajnoga prijavnog materijala iz područja nasilja u obitelji, a time za preuzimanje odgovornosti za zakonito poduzimanje radnji i mjera u području prekršaja nasilja u obitelji.

U vremenskom razdoblju od 2007. do 2011. godine realizirano je 26 *temelnih tečajeva za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*, kojima su obuhvaćena ukupno 773 policijska službenika operativnih dežurstava policijskih postaja iz 20 policijskih uprava Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske te dva pripadnika Pukovnije vojne policije Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

Tijekom 2012. i 2013. godine došlo je do velikih promjena u hrvatskom zakonodavstvu, između ostalog i u području nasilja u obitelji. Zbog značajnih kadrovskih promjena unutar Ministarstva unutarnjih poslova, dio šefova smjena u policijskim postajama nije pohađao spomenuti tečaj. Stoga se pokazala potreba za reaktiviranje i osuvremenjivanje navedene edukacije, što je i učinjeno uz suglasnost glavnog ravnatelja policije te je započeo novi ciklus provedbe *temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*.

Godine 2014. održana su četiri *temeljna tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*, unutar kojih je obuhvaćeno 96 policijskih službenika i tri pripadnika Pukovnije vojne policije Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

3. PROBLEMI SPECIJALISTIČKOG OBRAZOVANJA I USAVRŠAVANJA U PODRUČJU NASILJA U OBITELJI

Temeljni problemi s kojima se susrećemo u edukaciji policijskih službenika odnose se poglavito na kronični nedostatak financijskih sredstava, zbog kojeg su edukacije policijskih službenika poprilično reducirane. Pored toga prisutna je i demotivacija rukovodećih struktura za vlastitom edukacijom, ali i edukacijom nižega rukovodnog kadra na razini policijskih postaja. Osim ova dva glavna problema, postoje i drugi problemi koje smo analizirali kroz andragoški pristup (Milovac, 2013), a odnose se na:

3.1. Formiranje obrazovne grupe i motivaciju polaznika (ZA KOGA?)

Primarni problem u organizacijskom i provedbenom smislu je *formiranje obrazovne grupe*. Naime, iako se radi o policijskim službenicima – rukovoditeljima nižega ranga, istovrsnog opisa poslova radnog mjesta, pretežno srednje stručne spreme, njihova različitost se očituje u razini radnog iskustva i prethodnih znanja i vještina, te u motivaciji za aktivno uključivanje u obrazovni ciklus. Primjerice, policijski službenici koji dolaze iz policijskih uprava nižega ranga (3. i 4. kategorije), u kojima učestalost prijavljivanja i pojavnost modaliteta nasilja u obitelji s kojima se susreću nisu posebno složeni u kontekstu sredine u kojoj se čine, nemaju iskustva u provođenju policijskih radnji i mjera u području nasilja u obitelji. Kod tih policijskih službenika takva znanja i vještine nisu razvijene u onom smislu, kao što je to slučaj s policijskim službenicima koji dolaze iz policijskih postaja u kojima je postupanje prema prijavama nasilja u obitelji svakodnevna aktivnost policije.

Neki od policijskih službenika upućenih na tečaj pripadnici su specijaliziranih policijskih postaja (granične ili pomorske policije) i gotovo se nikada nisu susretali s postupanjem povodom dojave nasilja u obitelji, ali su njihovi rukovoditelji smatrali potrebnim uključiti

ih u edukaciju na ovu temu. Razlog tome je povremena potreba pružanja ispomoći drugim policijskim postajama, kada zbog nedostatnog broja policijskih službenika, opće policijske postaje nisu u mogućnosti obavljati policijske poslove u punom opsegu.

Duljina radnog staža u policiji i vrsta poslova koju su obavljali ranije i vrijeme provedeno na mjestu šefa smjene vrlo su različiti, bez obzira što se radi o polaznicima koji imaju između 10 i 35 godina radnog iskustva u obavljanju policijskih poslova.

Motivacija polaznika je vrlo različita. Veći dio njih prilikom dolaska izjavljuje da je na tečaj upućen isključivo odlukom načelnika policijske postaje, dok samo manji dio izjavljuje da je za tečaj bio ponajprije zainteresiran osobno, što za voditelja tečaja i predavače predstavlja dodatnu obvezu – *podizanje motivacije tijekom tečaja*.

Oba čimbenika, osim na proces učenja i spremnost aktivnog sudjelovanja u realizaciji nastave, izravno utječu na homogenost grupe koju je nužno postići, poglavito prilikom provođenja vježbi, simulacije situacija te igranja uloga.

Ono što je daljnji problem, na čijem rješavanju treba poraditi, jest uvođenje novih grupacija polaznika koji se također bave problemom nasilja u obitelji unutar policijskog sustava. Ponajprije se misli na rukovoditelje srednjeg ranga te policijske službenike operativno-komunikacijskih centara policije, koji su neposredno involvirani u postupanje i/ili su odgovorni za provedbu i njezin krajnji ishod.

3.2. Odabir nastavnog sadržaja (ŠTO?)

Uzimajući u obzir da je većina polaznika specijalističkih tečajeva već ranije prošla određene oblike edukacije u području nasilja u obitelji (bilo da se radi o temeljnom policijskom obrazovanju, kod nekih i visokom obrazovanju ili samo dopunskom stručnom usavršavanju), pretpostavlja se da raspolažu određenim znanjima i vještinama. Stoga je nužno voditi računa o vrsti, količini i opsegu nastavnog sadržaja koji su polaznicima nužni: za obavljanje poslova radnog mjesta; odnosno za kvalitetno i stručno vođenje, koordiniranje, pružanje pomoći i nadziranje postupanja policijskih službenika na terenu, koji pružaju intervencije povodom dojave o nasilju u obitelji; za izradu policijske dokumentacije i korespondencije; za pravodobno izvješćivanje u sustavu unutar policije; ali i za ostvarivanje kvalitetne dvosmjerne suradnje s tijelima, institucijama i organizacijama nadležnim za prevenciju, pomoć i podršku žrtvama i počiniteljima obiteljskog nasilja.

Osim međunarodnih i domaćih pravnih propisa koji su obvezujući za policijske službenike (Korać, A. 1999), u smislu odabira nastavnog sadržaja, izuzetno je važno praćenje policijskog postupanja od njegovog početka do krajnje posljedice – prijavljivanja nasilja u obitelji nadležnome državnom odvjetniku (standardizirana operativna procedura), uz uvažavanje objektivnih poteškoća (kao što su nedostatan broj policijskih službenika, nedovoljna opremljenost, nerazumijevanje rukovoditelja i sl.). Pogreške u postupanju i primjeri pozitivne prakse, koji se mogu reflektirati osim na kvalitetu zaštite žrtava i poštovanje ljudskih prava, na opće stavove građana prema policiji, elementi su na kojima je dobro (i treba) bazirati sadržaje ove edukacije, jer se kroz dosadašnji rad s polaznicima pokazalo da se takve pogreške rjeđe ponavljaju, a pozitivni primjeri postaju dijelom prakse.

3.3. Odabir predavača (TKO?)

Kako je svrha *Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji* podizanje kvalitete postupanja policije u predmetima nasilja u obitelji i podizanja razine i kvalitete međuinstitucionalne suradnje, ne samo ciljane populacije policijskih službenika – šefova smjena, već posredstvom njih i policijskih službenika koji neposredno pružaju intervencije, ispostavilo se kako nije dovoljno da predavači na tečaju budu samo više rangirani ili linijski specijalizirani policijski službenici. Zbog sagledavanja problematike nasilja u obitelji s aspekata drugih institucija u čijem djelokrugu je rad s obitelji i mladima (sustava socijalne skrbi, pravosuđa, pravobraniteljstva, zdravstva, školstva i organizacije civilnog društva) te međusobnoga boljeg umrežavanja, razumijevanja i postizanja suradnje, pokazalo se dobrim uvođenje predavača iz tih tijela i organizacija.

3.4. Odabir nastavnih metoda (KAKO?)

Neposrednim sudjelovanjem u izvođenju i praćenju nastave došlo se do zaključka, što je u andragoškom smislu i potvrđeno, da polaznici tečaja koji su odrasle osobe sa zavidnim iskustvom u policijskom poslu, puno bolje doživljavaju dijaloške metode od monoloških, jer imaju priliku usporediti svoja iskustva iz prakse sa sadržajima koji im se prezentiraju te zaključivanjem u korespondenciji s predavačem, čak i pronaći rješenja koja u pojedinim slučajevima još nisu primjenjivana.

Iako situacijske vježbe, simulacije primjera iz prakse i analize slučajeva (*case study*) iziskuju od predavača posebne pripreme i dodatni angažman te osiguranje materijalnih resursa (posebnih učioničkih prostora, opreme i didaktičkih sredstava), dobar su odabir nastavnih metoda za polaznike ovih tečajeva. Naime, osim osobnoga aktivnog angažmana u njihovoj izvedbi, omogućuju im kreativno pronalaženje rješenja i upotrebu znanja i sposobnosti, bilo da su stečeni na tečaju ili su rezultat iskustva i ranijeg obrazovanja. Osim toga omogućuju im međusobnu razmjenu iskustava i razrješavanje problema u suradnji s predavačem – moderatorom. Na taj način se pospješuju svi stupnjevi znanja, od pamćenja, razumijevanja, primjene, analitičkog razmišljanja, sintetiziranja pa sve do vrednovanja.

Još jedan je problem u primjeni nastavnih metoda – veliki broj polaznika u pojedinoj obrazovnoj grupi (30-34), a zbog opsega nastavnih sadržaja i materijalnih uvjeta trenutno nije moguće provoditi vježbe i simulacije u manjim grupama.

Zbog opsežnosti tečaja i različitih motrišta s kojih se problematika nasilja u obitelji obrađuje, prijeko je potrebno izraditi priručnik za tečaj s dodatkom praktikuma i za praćenje nastave i zbog prethodne pripreme svakog polaznika tečaja za određene vježbe ili simulacije. Takav priručnik ostaje trajno kod polaznika tečaja, a zbog svog višenamjenskog karaktera, pored podsjetnika stečenog znanja, predstavlja i podsjetnik za rješavanje situacija koje se mogu pojaviti u policijskoj praksi.

3.5. Verifikaciju odgojno-obrazovnih učinaka (REZULTAT)

Problemi verifikacije odgojno-obrazovnih učinaka ovih tečajeva očituju se na više razina:

- S obzirom na to da se radi o neformalnom/internom obliku obrazovanja odraslih, uvjerenje koje polaznici dobivaju, nakon što s uspjehom polože završni ispit, nema status javne isprave.
- Daljnje praćenje uspješnosti provedene edukacije ne predviđa mjerljive instrumente kojima bi se moglo sa sigurnošću tvrditi je li povećanje ili pad kvalitete policijskog postupanja u ovom području rezultat kvalitetnog ili nekvalitetnog provođenja edukacije.
- Također je vrlo teško, bez unaprijed snimljene razine znanja i vještina svakog pojedinog polaznika tečaja, prilagoditi program ciljanoj skupini ili pak skupine formirati prema razini ranijih spoznaja.

3.6. Evaluaciju obrazovanja promatranu s nekoliko razina (PRIMJENA)

Evaluacija obrazovanja policijskih službenika u području nasilja u obitelji promatrana je s više razina:

- a) *Reakcija polaznika i njihovo mišljenje o edukaciji u organizacijskom, sadržajnom i metodološkom smislu, o kvaliteti predavača te korisnosti i primjenjivosti stečenih znanja i vještina u svakodnevnom radu*, utvrđuje se anonimnim anketiranjem putem evaluacijskog upitnika, koji polaznici tečajeva neometano popunjavaju nakon završetka tečaja. Upitnik se sastoji od 5 cjelina (organizacija tečaja, sadržaj, metode rada, zadovoljstvo predavačima i vlastiti komentar koji uključuje sugestije i prijedloge), a od polaznika se traži ocjena svakog pojedinog segmenta u odnosu na mjerljive parametre, kroz skalu od najnižeg do izrazito visokog stupnja zadovoljstva (1-5). U dijelu pitanja koja se odnose na percepciju zadovoljstva predavačima, te komentare, sugestije i prijedloge, polaznicima je omogućeno da svoje opservacije iskažu vlastitim riječima. Rezultati ove evaluacije su korišteni, kada je to bilo moguće, u prilagođavanju sadržaja, metoda rada, odabiru predavača i organizacijskim zahvatima, ali ne sustavno.
- b) *Reakcija predavača u odnosu na opservacije polaznika tijekom nastave, njihovu aktivnost i stupanj usvajanja znanja i vještina*. S obzirom na to da je voditelj tečaja u obvezi praćenja realizacije nastave dužan osim odabira predavača utvrditi i uspješnost savladavanja nastavnih sadržaja, koja će doći do izražaja prilikom provjere znanja, njegova odgovornost za uspješnost tečaja poticaj je za dobru komunikaciju s predavačima i nakon održane nastave. Naime, saznanja od predavača mogu se koristiti ne samo u ocjeni kvalitete predavača, prilagođavanju odabira nastavnih sadržaja i metoda koje će se primjenjivati te postizanju bolje motivacije polaznika, nego i u praćenju stupnjeva usvajanja znanja i vještina kroz vlastitu aktivnost. Problem se može pojaviti kada predavač nije dovoljno motiviran ili nije potpuno zainteresiran i fokusiran na krajnji cilj pa ne posvećuje dovoljno pozornosti interakciji s polaznicima.

- c) *Najvažnija evaluacija je ponašanje polaznika na radnom mjestu, koja se može provesti pribavljanjem saznanja od njihovih rukovoditelja i/ili provjerom njihove razine usvojenih znanja nakon određenog vremena (uzimajući u obzir čimbenike zaboravljanja) te uvidom u njihovu izrađenu policijsku dokumentaciju i korespondenciju. Ovaj oblik evaluacije ne provodi se u praksi.*

4. ISTRAŽIVANJE MOGUĆNOSTI UNAPRJEĐENJA OBRAZOVANJA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U PODRUČJU NASILJA U OBITELJI

Prateći problematiku nasilja u obitelji (na međunarodnoj i nacionalnoj razini) te sudjelujući izravno u realizaciji nastave na tečajevima, tijekom koje se intenzivno radi na razmjeni iskustava policijskih službenika u provedbi zadaća u području nasilja u obitelji, uočeni su određeni problemi u njihovoj provedbi, koji su izraženi primarno u neujednačenosti policijskog postupanja između policijskih uprava; nedovoljnoj upućenosti neposrednih izvršitelja, ali i rukovoditelja u problematiku nasilja u obitelji i nedovoljnoj ili neefikasnoj suradnji policije s drugim nadležnim tijelima nužnima za kvalitetnu i sveobuhvatnu zaštitu žrtava i prijavljivanje počinitelja.

Navedene činjenice dijelom su determinirane i (ne)edukacijom (temeljnim obrazovanjem, općom i specijalističkom obukom) koju su anketirani policijski službenici prošli za svoje postojeće zvanje i radno mjesto, pored drugih čimbenika koji su prisutni unutar "plave zavjese".

4.1. Ciljevi istraživanja

Radi unaprjeđenja kvalitete postojećih programa edukacije, obuke i specijalizacije policijskih službenika u području nasilja u obitelji, u Službi za stručno usavršavanje i specijalizaciju Policijske akademije MUP-a RH pokrenuta je inicijativa za provođenje razvojnog istraživanja pod nazivom *Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji* na uzorku policijskih službenika – polaznika *temelnih tečajeva za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*. Tako bi se dobila slika:

- o njihovim stavovima o nasilju u obitelji, stupnju petrifikacije tih stavova te njihovoj jakosti i intenzitetu (kako bi se tijekom edukacija moglo utjecati na promjenu negativnih stavova /uočenih stereotipa/ radi podizanja razine profesionalnosti u postupanju, ali i funkcioniranju unutar vlastitih obitelji),
- o razini njihovog stručnog znanja prije početka tečaja (kako bi se sadržaj i metode rada mogle prilagođavati svakoj pojedinoj obrazovnoj skupini) i nakon što je proveden, kako bi se moglo zaključiti jesu li odabrane nastavne cjeline svrhovite i jesu li pridonijele podizanju razine stečenog znanja kod polaznika tečaja,
- o ulozi i aktivnostima rukovoditelja u koordiniranju i rukovođenju postupanjem policije u predmetima nasilja u obitelji te prevenciji nasilja u obiteljima policijskih službenika (kako bi se mogla spoznati dubina i opseg njihove međusobne inte-

rakcije, koji to problemi postoje u njihovom profesionalnom i komunikacijskom odnosu i vezama te kako bi se mogle planirati i programirati edukacije za rukovoditelje koje su se pokazale toliko neophodne, analizirajući samo preliminarne rezultate istraživanja),

- o ulozi i aktivnostima operativno-komunikacijskih centara policije u policijskim upravama u stručnom i profesionalnom koordiniranju, rukovođenju i pružanju stručne pomoći policijskim postajama u postupanju u slučajevima nasilja u obitelji (kako bi se mogle planirati i programirati edukacije voditelja i operatera operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava).

Naime, kvaliteta policijskog postupanja u slučajevima nasilja u obitelji uvjetovana je razinom primjenjivosti stručnog znanja, kojom raspolažu policijski službenici i njihovi rukovoditelji. Međutim, uz stavove policijskih službenika u odnosu na obiteljsko nasilje, njihovo postupanje u slučajevima nasilja u obitelji određuju motiviranost u primjeni znanja, odabir dobre taktike postupanja i primjena adekvatnih instrumenata zaštite i pomoći žrtvama. Negativni stavovi policijskih službenika mogu utjecati ne samo na njihovo postupanje u slučaju nasilja u obitelji, nego i na žrtvu koja temeljem prve reakcije policije stječe povjerenje ili nepovjerenje prema policiji i pravosuđu u budućnosti (Logan, Walker, Jordan i Leukefeld, 2006). Nekoliko znanstvenih istraživanja pokazalo je da policijski službenici imaju vrlo složene stavove u odnosu na nasilje u obitelji i ta činjenica može značajno utjecati na njihovo postupanje povodom nasilja u obitelji (Rigakos, 1997; Robinson, Chandek, 2000; Sinden, Stephens, 1999). Istraživanja Belknapa (1995) te Buzawa i Buzawa (2003) pokazala su da policijski službenici različito postupaju na mjestu događaja, ovisno o tome imaju li sudionici nasilja u obitelji vidljive ozljede ili ne, jesu li zatečeni svjedoci nasilja na mjestu događaja, je li počinitelj nasilja ranije prijavljivan ili ne, jesu li sudionici nasilja u obitelji bili pod utjecajem opojnih tvari.

Dobro razumijevanje policijskih stavova u odnosu na nasilje u obitelji od važnosti je i utjecaja na izradu programa policijske obuke, ali su važni i za službe koje se bave pružanjem podrške žrtvama nasilja (Logan, Shannon, Walker, 2006). Istraživanje koje su proveli Logan, Shannon i Walker (2006) o stavovima policijskih službenika (N=315) prema počiniteljima nasilja u obitelji, pokazalo je da policijske obuke u svom programu moraju sadržavati više informacija o činjenicama da je nasilje u obitelji nasilna kažnjiva radnja te da se ne može riješiti isključivo tretmanom. Nekoliko drugih istraživanja podržava rezultate ovog istraživanja, uključujući činjenicu da postoje velika preklapanja između partnerskog nasilja i nasilja općenito (Logan, Walker i Leukefeld, 2001a, 2001b). Naime, mnogi počinitelji nasilja u obitelji poznati su kao recidivisti, i to ne samo nasilja u obitelji već i drugih kaznenih djela (Keilitz, Hannaford i Efkeman, 1997; Logan i sur., 2001b; Logan, Nigoff, Jordan i Walker, 2002). Kako istraživanjem stavova policijskih službenika o nasilju u obitelji unaprijediti policijsko obrazovanje istraživali su Sellers i Mazerolle (2003). U Australiji su proveli veliko istraživanje na uzorku od 450 policijskih službenika. Dobiveni rezultati omogućili su im procjenu gdje i koliko treba ulagati u policijsko obrazovanje.

Budući da policijski službenici operativnog dežurstva policijskih postaja zaprimaju dojavu o nasilju u obitelji, upućuju policijske službenike na intervenciju, pri čemu su u obvezi kontrolirati, nadzirati i usmjeravati njihov rad u odnosu na dobivene povratne informacije, njihovi stavovi izravno i/ili posredno mogu utjecati na kvalitetu pružanja intervencije. Međutim, stavovi se ne moraju nužno transformirati u ponašanje, pa samim time ne možemo

zaključivati da predstavljaju odraz "policijske kulture", kako se to često prikazuje u javnosti (Cajner Mraović, 2002).

Osim stavova koji se stječu i formiraju u odnosu na životno i profesionalno iskustvo, znanja i vještine u obavljanju policijskog posla uvjet su ostvarivanja temeljnih policijskih zadaća – zaštite života, sigurnosti, ljudskih prava, temeljnih sloboda građana i imovine ljudi – kroz provođenje zakona. Nedostatak znanja i vještina može dovesti u pitanje pravovremenost i adekvatnost funkcioniranja cijelog sustava, a time i do negativne percepcije policije u javnosti, stvaranja osjećaja nepovjerenja i nesigurnosti. Područje nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj u pravnoj regulativi je obuhvaćeno izuzetno opširno, s obzirom na implementaciju brojnih međunarodnih standarda u ovom području. Kompleksnost pojave nasilja "unutar četiri zida" koja zakonskim određenjima postaje "javna stvar", iziskuje od policijskog službenika posebno obazrivo postupanje, ne samo u odnosu na žrtve koje su najčešće posebno osjetljive kategorije – žene, djeca, starije osobe, osobe s invaliditetom; već i na počinitelje, za koje treba utvrditi da to zaista i jesu. Isto tako se od policijskog službenika očekuju znanja iz drugih područja, ne samo iz primjene pravnih propisa i kriminalistike, kao što su specifična znanja iz područja psihologije, sociologije, pedagogije i komunikologije.

Obuka policijskih službenika u tom segmentu je izuzetno važna. Nasiljem u obitelji u policiji se bavi više kategorija policijskih službenika, od onih koji pružaju intervencije na terenu, preko policijskih službenika za mladež, policijskih službenika za prevenciju kriminaliteta pa sve do rukovoditelja različitih razina. Procjena o tome koja je razina znanja i vještina nužna za svaku pojedinu kategoriju, ovisi o opisu poslova njihovog radnog mjesta. S obzirom na ustroj Ministarstva unutarnjih poslova, kategorija policijskih službenika operativnog dežurstva policijskih postaja, čija je zadaća zaprimanje dojava, prikupljanje, analiza i obrada dobivenih podataka, koordinacija između policijskih službenika na terenu, drugih policijskih službenika i rukovoditelja te drugih službi i organizacija, usmjeravanje, nadziranje i zapovijedanje policijskim službenicima (Pavić, Filipović, 2013), nositelj je značajnih odgovornosti policije u području nasilja u obitelji.

Upravo ovakva uloga policijskih službenika operativnog dežurstva pretpostavlja donošenje žurnih odluka koje, ako su pogrešne i neadekvatne, mogu dovesti do neželjenih, kada je u pitanju nasilje u obitelji, čak i pogubnih posljedica. Stoga valja očekivati da će se u dijelu slučajeva konzultirati s neposrednim rukovoditeljima u policijskoj postaji ili s policijskim službenicima operativno-komunikacijskih centara policije u svojoj policijskoj upravi. Ta komunikacija je od velike važnosti i u najmanju ruku bi trebala biti dvosmjerna, kolegijalna (uvažavajući hijerarhiju) i suportivna jer njezin cilj nije utvrđivanje nečije sposobnosti ili nesposobnosti, već stvaranje radnog okruženja koje je usmjereno – služenju i zaštiti ljudi.

4.2. Hipoteze

Kako bi se postavile što kvalitetnije i učinkovitije smjernice za poboljšanje sadržaja specijalističkog obrazovanja i obuke policijskih službenika u području nasilja u obitelji, prije nego je potrebno provjeriti postavljene hipoteze. Analizom rezultata dobivenih projektiranim istraživanjem *Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*, steći će se spoznaje o vulnerabilnim pozicijama specijalističke policijske edukacije, koje će zahtijevati

izmjenu i dopunu novim sadržajima i suvremenijim, poboljšanim rješenjima i teoretskog i praktičnog dijela nastave.

1. Policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja imaju pozitivne stavove kada je u pitanju nasilje u obitelji, koji utječu na primjenu i provedbu njihovih policijskih ovlasti u rješavanju kriznih situacija nasilja u obitelji.
2. Policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja raspolažu temeljnim znanjima o postupanju policije u slučajevima nasilja u obitelji, ali ne posjeduju dostatne kompetencije.
3. Zadovoljstvo ulogom policijskih rukovoditelja u rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji, preduvjet je zakonitog postupanja, razmjernosti, postupnosti, preciznosti, selektivnosti, iznimnosti i nužnosti³ u radu policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja.
4. Policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja zadovoljni su stručnim i profesionalnim koordiniranjem, usmjeravanjem, rukovođenjem i pomaganjem operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava tijekom intervencije nasilja u obitelji.

4.3. Metodologija istraživanja

4.3.1. Mjerni instrument

Za istraživanje stavova i znanja policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u području nasilja u obitelji i percepcije uloge rukovoditelja i službe operativnog komunikacijskog centra policije policijskih uprava u stručnom koordiniranju i rukovođenju policijskim postupanjem u predmetima nasilja u obitelji, koristila se metoda grupnog i neposrednog vođenja pisane ankete. Kao instrument ankete dizajniran je pisani anketni upitnik koji sadrži ukupno 57 varijabli – 12 varijabli iz područja stavova, 27 iz područja znanja, 11 iz područja percepcije uloge rukovoditelja i 7 iz područja percepcije uloge operativno-komunikacijskog centra policije policijske uprave u koordiniranju i rukovođenju policijskim postupanjem u predmetima nasilja u obitelji.

³ Spomenuta načela podrazumijevaju:

1. *zakonitost postupanja* – primijeniti samo zakonom propisane ovlasti pod zakonom predviđenim uvjetima;
2. *razmjernost* – primijeniti onu ovlast kojom se postiže cilj postupanja uz nastajanje što manje štetnih posljedica za osobe prema kojima se ovlast primjenjuje;
3. *postupnost* – najprije primijeniti blažu ovlast, a ako se ne postigne cilj primjene, onda primijeniti težu;
4. *preciznost* – prilikom uporabe sredstava prisile uporabiti ih po nevitnim dijelovima tijela (mišićni dijelovi ruku, nogu);
5. *selektivnost* – prilikom uporabe sredstava prisile, policijski službenici će ih izbjegavati uporabiti prema djeci, maloljetnim, starim i nemoćnim osobama, invalidima, ženama u vidljivoj stupnju trudnoće, osim ako te osobe ne ugrožavaju život policijskih službenika ili drugih osoba;
6. *iznimnost* – sredstva prisile se rabe tek kada davanjem upozorenja i zapovijedi nije ostvaren cilj primjene;
7. *nužnost* – sredstva prisile će se uporabiti, ako se prosudi da primjena drugih ovlasti neće ostvariti cilj postupanja.

Pitanja iz područja stavova policijskih službenika koncipirana su u 12 tvrdnji koje predstavljaju mitove o nasilju u obitelji (Cannings, 1984), te su se od ispitanika tražili odgovori slažu li se s njima ili ne slažu.

Pitanja iz područja znanja o postupanju policije u slučaju prijave nasilja u obitelji koncipirana su tako da su ispitanicima u 25 pitanja bila ponuđena dva ili više odgovora, od kojih su trebali zaokružiti samo jedan, koji smatraju točnim, dok su dva pitanja otvorenog tipa postavljena tako da su policijski službenici sami nudili odgovore upisivanjem u odgovarajući prostor. Pitanjima je obuhvaćeno cjelokupno postupanje policije u slučajevima nasilja u obitelji, od zaprimanja dojave do prijavljivanja počinitelja, u skladu sa standardnim operativnim postupkom policije. Na taj se je način željelo utvrditi koja je bila razina znanja polaznika prije početka tečaja.

U anketnom upitniku ispitanicima je bilo postavljeno 11 pitanja. Cilj je bio utvrditi njihovu percepciju uloge rukovoditelja policijskih postaja u postupanju policije povodom nasilja u obitelji. U 10 pitanja ispitanicima su bila ponuđena dva ili više odgovora, od kojih su trebali zaokružiti samo jedan, dok im je u jednom pitanju otvorenog tipa bilo omogućeno da iznesu svoje prijedloge.

Na isti način je bilo postavljeno 7 pitanja, kojima je bio cilj utvrditi njihovu percepciju uloge operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava u postupanju policije povodom nasilja u obitelji.

Anketni upitnik je bio anonimn, osigurana je bila neometanost u njegovom ispunjavanju, vremenski nisu bili ograničeni, a ispitanici su zamoljeni za ozbiljnost i iskrenost prilikom ispunjavanja.

4.3.2. Uzorak ispitanika

Prva dionica istraživanja *Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*, provedena je tijekom zadnjeg tromjesečja 2014. godine na Policijskoj akademiji MUP-a RH, prije početka održavanja *Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*. Provedenim anketiranjem obuhvaćeno je 96 polaznika, koji rade u policijskim postajama na području 20 policijskih uprava Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, na radnim mjestima šefa smjene/pomoćnika šefa smjene operativnog dežurstva policijske postaje.

Upitnikom su utvrđene socijalno-demografske i profesionalne karakteristike ispitanih policijskih službenika/službenica. Analizom ispitanika prema spolu utvrđeno je da je 94% anketiranih policijskih službenika bilo muškog spola, a samo je 6% bilo policijskih službenica.

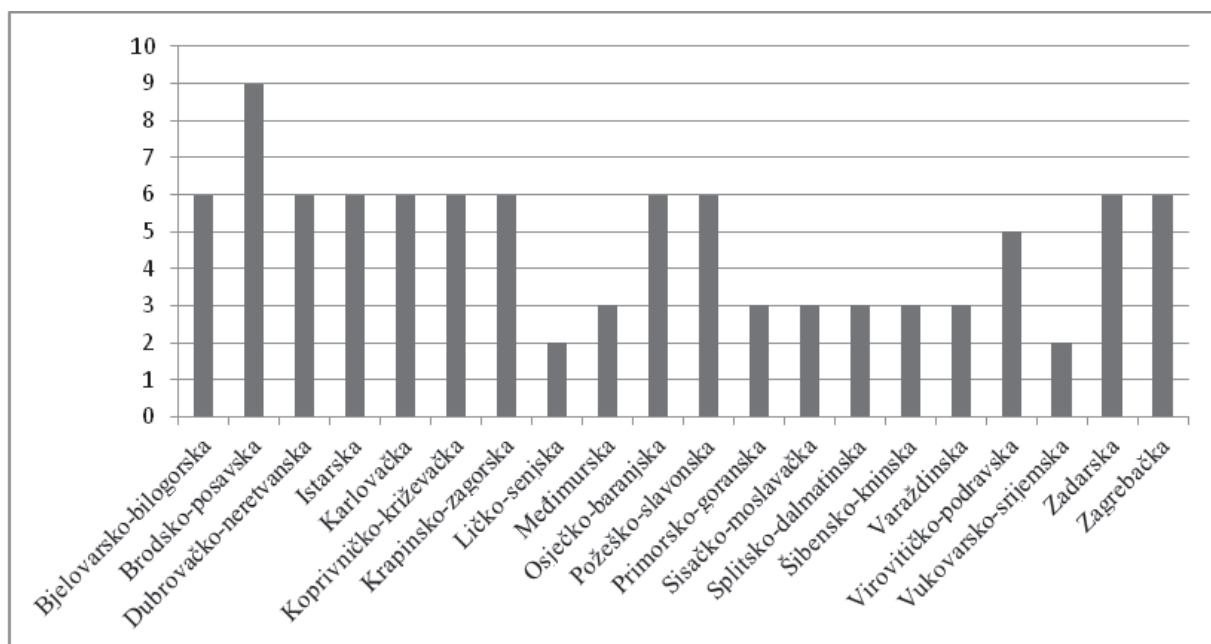
Anketirani policijski službenici glede dobne strukture razvrstani su u četiri razreda: na policijske službenike starosne dobi 20-30 godina života, kojih je bilo svega 3,10%, 26,10% je bilo starosti 31-40 godina života, 63,50% njih je bilo starosti 41-50 godina života, a 7,30% njih bilo je u dobi 51-60 godina.

Prema godinama radnog staža provedenih na policijskim poslovima, najviše anketiranih policijskih službenika, njih 61,50% imalo je između 10 i 20 godina radnog staža, čak

33,30% imalo je više od 20 godina staža, a samo 5,20% njih imalo je manje od 10 godina staža. Udio policijskih službenika u razredu od 10 i više godina radnog staža, s učešćem od 94,80% anketiranih, povezan je s njihovim karijernim usponom, stečenim znanjem i funkcijom radnog mjesta.

U svezi sa sistematizacijom radnih mjesta u operativnim dežurstvima policijskih postaja te stupnjem obrazovanja među anketiranim policijskim službenicima utvrđeno je njih 80% sa završenom srednjom stručnom spremom, 16% njih s višom, a samo 4% njih s visokom stručnom spremom. Ovaj visoki udio policijskih službenika srednje stručne spreme rezultat je dotadašnje i sadašnje sistematizacije radnih mjesta te kategorizacije policijskih uprava, odnosno postaja, ne uzimajući u obzir potreban specijalistički stupanj obrazovanja u odnosu na odgovornost funkcije radnoga mjesta, koju u realnom životu obnašaju. Tome ide u prilog i raspodjela anketiranih policijskih službenika prema radnom mjestu, gdje su u provedenom istraživanju šefovi smjena sudjelovali sa 91%, pomoćnici šefova smjena sa 7% i sa 2% policijski službenici koji su privremeno ili povremeno raspoređeni na poslove pomoćnika šefa smjene, ali i šefa smjene, odlukom njihovih rukovoditelja.

Načelnici policijskih uprava su prije početka tečajeva, na poziv Policijske akademije MUP-a RH, iskazali potrebe za edukacijom točno određenog broja policijskih službenika operativnog dežurstva u svojim policijskim postajama. Na temelju tih podataka je projektiran i načinjen terminski plan izvođenja tečajeva i edukacije. Pri projektiranju i formiranju svake pojedine obrazovne grupe vodilo se računa da na svakom pojedinom tečaju budu zastupljeni predstavnici svih policijskih uprava, ocjenjujući da će takav sastav svake pojedine obrazovne grupe omogućiti polaznicima razmjenu iskustava u odnosu na modalitete i učestalost pojave nasilja u obitelji, način postupanja policije u tim slučajevima te način ostvarivanja međua-gencijske suradnje (grafikon 1).

Grafikon 1: Disperzija polaznika tečajeva prema policijskim upravama

4.3.3. Metode obrade podataka

U istraživanju smo se koristili, glede prikupljene literaturne građe, pored povijesno-komparativne metode i metodom kompilacije, deskripcije, strukturnom analizom i sintezom te metodom sinteze stavova u prikupljenim radovima (Obradović, 2014). Analizom i sintezom prikupljene dostupne literature nastojali smo u početnom dijelu istraživanja prikupiti raspoložive reference, sistematizacije, klasifikacije, pojmovna određenja i značenja, definicije.

Podaci prikupljeni anketom u prvoj i drugoj dionici istraživanja obradit će se programskim alatom SPSS21, a za obradu i prikaz rezultata druge dionice istraživanja koristit će se statističke metode (frekvencija (f), postotak (%), suma (Σ), aritmetička sredina – prosječna vrijednost (M) i standardna devijacija (s)). Statistički značajne razlike između utvrđenih i očekivanih pojedinih rezultata testirani su hi-kvadrat testom (χ^2), a korelacije između određenih rezultata Pearsonovim koeficijentom korelacije (r). Rezultati statističke obrade podataka prikazat će se tablično i grafički uz primjenu metoda deskriptivne i inferencijalne statistike.

U diskusiji i interpretaciji dobivenih podataka i rezultata te prikupljenih činjenica, i radi njihove deskripcije, koristili smo se postupcima sistematizacije stavova iz teorije i prakse te zaključivanjem s verifikacijom u obliku znanstvenih sinteza.

5. REZULTATI I. DIONICE PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA

5.1. Stavovi policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u svezi s nasiljem u obitelji

Ispitanicima je u anketnom upitniku ponuđeno 12 tvrdnji koje predstavljaju *mitove o nasilju u obitelji* te su od njih zatraženi odgovori slažu li se s njima ili ne slažu. Svi ispitanici su dali odgovore na sva pitanja. Dobiveni rezultati su prikazani u tablici 1.

Tablica 1: Stavovi policijskih službenika operativnog dežurstva policijskih postaja u svezi s nasiljem u obitelji

TVRDNJA	N	DA % (min.=1)	NE % (max.=2)	Srednja vrijednost	Stand. devijacija
1. Obiteljsko nasilje je privatna stvar.	96	3,10	96,90	1,9688	,17491
2. Nasilje u obitelji u našoj zemlji nije tako veliki problem samo se o njemu puno govori.	96	13,50	86,50	1,8646	,34396
3. Muškarci ne bi u tolikom broju bili nasilnici da ih žene ne isprovociraju.	96	28,10	71,90	1,7188	,45197
4. Ako žrtva napusti nasilnika nasilje će prestati.	96	10,40	89,60	1,8958	,30708

5. U našoj zemlji su alkohol i droga jedini uzroci obiteljskog nasilja.	96	7,30	92,70	1,9271	,26136
6. Žene koje ostave nasilnog partnera, obično nađu novog partnera koji će ih tući.	96	16,70	83,30	1,8333	,37463
7. Nasilnicima u obitelji ne može se pomoći da promijene svoje ponašanje.	96	20,80	79,20	1,7917	,40825
8. Nasilje u obitelji se događa u svakom braku.	96	17,70	82,30	1,8229	,38374
9. Nasilje i ljubav ne idu zajedno.	96	55,20	44,80	1,4479	,49989
10. Djeca koja samo gledaju nasilje u obitelji, nisu ugrožena.	96	9,40	90,60	1,9063	,29301
11. Seksualni komentari i primjedbe upućivani ženama dio su koketiranja i zavodjenja.	96	20,80	79,20	1,7917	,40825
12. Zlostavljači su nasilni jer ne znaju kontrolirati svoj bijes i frustracije.	96	63,50	36,50	1,3646	,48384

Analiza dobivenih podataka u tablici 1 otkriva nam prevladavajuće stavove i njihov intenzitet koji su prisutni među anketiranim policijskim službenicima određenim za pohađanje *Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*. Kod interpretacije analiziranih podataka, odnosno rezultata u svezi sa stavovima policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja, koji se odnose na područje nasilja u obitelji, potrebno je ponoviti podatak kako je među anketiranim policijskim službenicima bilo prisutno 94% policijskih službenika i samo 6% policijskih službenica.

1. Da *nasilje u obitelji nije privatna stvar* smatralo je 96,90% anketiranih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja (sa standardnom devijacijom, odnosno malom raspršenosti podataka od ,17491). Iz dobivenog odgovora na postavljenu tvrdnju može se zaključiti da gotovo svi anketirani policijski službenici smatraju nasilje u obitelji društvenim problemom (kako cijelog društva, tako i regionalne, lokalne sredine u kojoj se ono čini) koji razara jezgru društva – obitelj; pa tako posredno utječe i na sve članove društva. Nasilje u obitelji ima značajan utjecaj na sigurnost općenito, ali i na socijalno, gospodarsko, obrazovno, psihološko i druga područja koja se povezuju s obitelji. Utvrđeni stav imat će utjecaja na ponašanje anketiranih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja prilikom zaprimanja dojave o nasilju u obitelji, ali očekuje se da će samom događaju pristupiti sa značajnom pažnjom i osjetljivosti. Prilikom upućivanja ophodnije na mjesto događaja, radi utvrđivanja činjeničnog stanja, upozorit će i pripremit će policijske službenike glede primjene policijskih ovlasti radi sprječavanja nasilja, zaštite žrtve, ali i radi utemeljenog zakonitog prijavljivanja i postupanja prema počinitelju.
2. Da je *nasilje u obitelji u našoj državi veliki problem, samo što se o njemu malo govori*, smatralo je 86,50% ispitanih policijskih službenika operativnog dežurstava policijskih postaja, dok 13,50% anketiranih policijskih službenika ne dijeli takvo

mišljenje. Ovakav visoki intenzitet stava (1,8646), u svezi s navedenom tvrdnjom, upućuje na zaključak kako policijski službenici smatraju da s temom nasilja u obitelji, opasnostima koja ona uzrokuje i posljedicama koja ostavlja za sobom, građani još uvijek nisu dovoljno upoznati i senzibilizirani. Dapače, i sam pojam *obiteljskog nasilja*⁴ građani međusobno drugačije tumače zavisno od tradicije, običaja, kulture u kojoj su odrasli i/ili u kojoj žive. S policijskog motrišta ovakav stav upućuje na uvjerenje o postojanju velike tamne brojke ovog oblika kriminala i nužnosti provođenja svih preventivno-operativnih mjera kriminalističkog istraživanja u svezi s njegovim otkrivanjem i razjašnjavanjem. U sprječavanju i suprotstavljanju tom kriminalu, veliki je potencijal u konceptu Policije u zajednici i suradnji kvartovskih policijskih službenika s građanima.

3. Više od 1/4 ispitanih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja smatra kako *muškarci ne bi u tolikom broju bili nasilnici da ih žene svojim ponašanjem ne isprovociraju*.

Tablica 2: Hi-kvadrat test

	Muškarci ne bi u tolikom broju bili nasilnici da ih žene ne isprovociraju
Chi-Square	18,375 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5.

The minimum expected cell frequency is 48,0.

⁴ Prema članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 137/09., 14/10. i 60/10.) **nasilje u obitelji** je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

- **tjelesno nasilje**, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije;
- **tjelesno kažnjavanje** i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe;
- **psihičko nasilje**, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje),
- **spolno nasilje**, odnosno spolno uznemiravanje,
- **ekonomsko nasilje** pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

Hi-kvadrat testom na jednom uzorku provjeravano je odstupaju li rezultati istraživanja statistički značajno od slučajnih. S obzirom na to da je koeficijent značajnosti manji od 0,05, zaključujemo da dobiveni rezultati odstupaju značajno od slučajnih. Očito se kod tih policijskih službenika radi o usmjeravanju krivnje i uzroka ovog kriminala na samu žrtvu ili se radi o mišljenju tzv. podijeljene krivnje. Opasnost ovakvog stava među policijskim službenicima ogleda se u mogućem neobjektivnom utvrđivanju činjenica već na početku kriminalističkog istraživanja (npr. prema modelu "sama si je kriva"; "da je šutjela, ne bi joj se to dogodilo") kao i subjektivnom prihvaćanju argumenata počinitelja i odbacivanju, neprovjeravanju argumenata žrtve. Posljedica ovakvog stava može biti i primjena neadekvatnih zakonom propisanih mjera zaštite same žrtve.

4. Tvrdnja *Ako žrtva napusti nasilnika nasilje će prestati.*, upućuje na jedno od mogućih rješenja sprječavanja nastavljanja činjenja nasilja u obitelji, kada je ono već jednom evidentirano i utvrđeno, odnosno prijavljeno. Visok postotak, od oko 90% policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja smatra da samim razdvajanjem žrtve od počinitelja nasilja u obitelji (npr. rastava braka, zbrinjavanje žrtve u sigurnoj kući i sl.) samo nasilje, odnosno etiologija nasilja u obitelji neće nestati. Stoga je značajna uloga policijskih službenika operativnog dežurstva policijskih postaja da na svom terenu poznaju obitelji i osobe koje su ugrožene nasiljem u obitelji, da detektiraju krizne situacije (kojima najčešće prethode različiti oblici prijetnje ili konkludentne radnje u smislu prijetnje nasiljem te uhođenje i/ili uznemiravanje) i u okviru svojih ovlasti da preventivno djeluju kako do ponavljanja nasilja u obitelji ili nasilja općenito ne bi ponovno došlo. Stoga je od izuzetne važnosti reagiranje policije na svaki oblik prijetnje učinjene u kriznoj sredini, ugroženoj nasiljem u obitelji, putem operativno-preventivnih radnji i mjera, a suradnja s građanima je među prvim tim radnjama.
5. Razumijevajući uzroke nasilja u obitelji, 92,70% anketiranih policijskih službenika operativnog dežurstva policijskih postaja smatra da *samo alkohol i/ili droga nisu jedini uzroci nasilja u obitelji*. Čimbenici koji pogoduju, odnosno koji su uzrok ovom obliku kriminala puno su složeniji i nalaze se dublje u obiteljskim odnosima i njenoj sredini. Pored tih endogenih uzroka, prisutni su i egzogeni uzroci koji se, pored mnogih drugih, uglavnom reflektiraju na socijalno-ekonomske odnose članova obitelji. Pretpostavlja se da anketirani policijski službenici smatraju alkohol i/ili drogu samo otkočnim mehanizmom, katalizatorom koji popušta i oslobađa negativne inhibicije. Važnost ovoga stava u policijskom radu ogleda se u razumijevanju uzroka, uvjeta, motiva i razloga počinjenog nasilja u obitelji te utvrđivanju njegovog postojanja i kauzalnog, determinirajućeg odnosa i poduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu njihovog otklanjanja (Breslin, 1978). Ne smije se zaboraviti kako je veliki broj slučajeva nasilja u obitelji upravo počinio nasilnik koji je bio alkoholiziran ili je bio u jakoj razdraženosti, do granica afekta. Stoga policijski službenici u svojoj edukaciji trebaju naučiti i savladati komunikacijske vještine i načine vođenja razgovora s takvim osobama te sa žrtvama koje se nerijetko nalaze u stanju velikog straha, prepasti i intenzivnog stresa.
6. Na tvrdnju glede predisponiranosti osobe žrtvom (*Žene koje ostave nasilnog partnera, obično nađu novog partnera koji će ih tući.*), negativno je odgovorilo više od 4/5 ispitanih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja,

a samo njih manje od 1/5 je smatralo kako će žrtva nasilja u obitelji i dalje biti žrtvom, bez obzira na činjenicu što je promijenila partnera. Ovakvi stavovi mogu utjecati na prevenciju ovog oblika kriminala i na pružanje pomoći žrtvi od strane policijskih službenika (npr. posljedica djelovanja halo-efekta i sl.), a također mogu uzrokovati sumnju u istinitost izjave žrtve i na nedovoljno obazrivo i temeljito utvrđivanje materijalnih činjenica na mjestu događaja. Policijski službenici moraju biti svjesni mogućnosti projekcije, prenošenja ili stavljanja krivnje na osobu koja je već ranije bila žrtvom obiteljskog nasilja, samo u drugoj sredini pod drugim okolnostima – bez utemeljenih argumenata.

7. Postavljenom tvrdnjom: *Nasilnicima u obitelji ne može se pomoći da promijene svoje ponašanje.*, željelo se ispitati kakav stav policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja imaju prema počiniteljima nasilja u obitelji. Četiri petine (4/5) ispitanih policijskih službenika smatra kako se obiteljskom nasilniku može pomoći u savladavanju njegove agresije i promjeni njegovog nasilničkog ponašanja putem zaštitnih ili sigurnosnih mjera te terapijskim tretmanima. Samo 1/5 ispitanika smatra počinitelja nasilja u obitelji tzv. rođenim zločincem, kojemu nema pomoći te da je jedini način zaštite društva od takvih nasilnika njihovo fizičko izdvajanje iz društva i zaštita drugih od njihovog štetnog utjecaja. Zbog ovog istaknutog postotka anketirane populacije policijskih službenika, tijekom njihove specijalističke edukacije se posebno treba razjasniti svrha i cilj zaštitne mjere obveznoga psihosocijalnog tretmana i njenog dosega *kojeg je ostvarila u praksi*, a predavači te teme bi trebali biti psihijatri ili psiholozi koji tu zaštitnu mjeru i provode. Svrha provođenja psihosocijalnog tretmana je sprječavanje daljnjega nasilničkog ponašanja postizanjem pozitivnih promjena u ponašanju počinitelja nasilja u obitelji. Cilj provođenja psihosocijalnog tretmana je potaknuti počinitelja nasilja da postane svjestan svog nasilnog ponašanja, prepozna svoju odgovornost te usvoji obrasce nenasilnog ponašanja.
8. Anektirani policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja, njih 82,30% smatra da *se nasilje ne događa u svakoj obitelji*. Dakle, nasilje u obitelji ne smatraju nekim uobičajenim obiteljskim društvenim odnosom, već posebnim društvenim fenomenom koji ima svoje posebne uzroke i pojavne oblike. Samo prijavljivanje nasilja u obitelji, za ove policijske službenike, nije odstupanje od onog oblika i "količine" nasilja koje je prešlo običajnu, odnosno uobičajenu granicu. Stoga će oni, očekuje se, pristupiti i postupiti u svakom slučaju nasilja u obitelji kao posebnom pojedinačnom kriminalnom događaju kojeg treba istražiti sa svim njegovim specifičnostima i individualnim karakteristikama, i na strani počinitelja i na strani žrtve. Zbog prisutnosti određenog postotka policijskih službenika koji smatraju da *se nasilje događa u svakom braku* (njih 17,70%), koji relativiziraju problematiku obiteljskog nasilja u braku, potrebno je učiniti dodatne napore (personalne i materijalne) i provesti znanstveno istraživanje u kojem bi se pitanje kriminalističke etiologije i fenomenologije nasilja u obitelji posebno istražilo i spoznalo. Takve stvorene baze podataka i znanja mogu se onda koristiti i za edukaciju, ali i za usmjeravanje politike suprotstavljanja kriminalu kroz kaznene ili prekršajne sankcije.
9. *Da nasilje i ljubav ne idu zajedno*, jedan je od klasičnih mitova o nasilju u obitelji,

kojeg tako ne percipira svega 55,20% anketiranih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja. Ovakav stav može utjecati na profesionalno postupanje policijskih službenika tako da, primjerice, iskaz žrtve kako unatoč svemu voli počinitelja ili počinitelja da voli žrtvu, ali se ne može samokontrolirati, prihvati kao osnovu za nepostupanje, odnosno neprijavlivanje počinitelja za utvrđeno nasilje ili postupanje koje će "ići na ruku" počinitelju, a u nekim slučajevima i žrtvi (npr. neprovođenje zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora u slučaju ekonomske neosiguranosti ili siromaštva žrtve). Ovaj neočekivani rezultat, u odnosu na sve ostale rezultate glede stavova policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja, upućuje na ozbiljnost razumijevanja, odnosno nerazumijevanja *nasilja* kao društvenog fenomena i problem tolerancije prema njemu.

10. Među ukupno anketiranim policijskim službenicima operativnog dežurstva policijskih postaja, njih 90,60% misli da su *djeca koja samo gledaju nasilje, također ugrožena nasiljem*, što upućuje na svijest o mogućoj emocionalnoj i psihičkoj zlostavi djeteta od strane nasilnika. Opasnost postoji i u potvrđenoj činjenici kako djeca u takvoj sredini *uče nasilje*, u starijoj dobi ga oponašaju te se stvaraju delinkventi iz razorenih obitelji (Singer, Mikšaj Todorović, 1993). Stoga valja očekivati da će policijski službenik činjenicu prisutnosti djeteta tijekom činjenja nasilja u obitelji uzimati u obzir tijekom kriminalističkog istraživanja "na terenu" te će ga kvalitetno usmjeravati na poduzimanje mjera i radnji radi zaštite djeteta i na prijavljivanje počinitelja u odnosu na kvalifikatorne okolnosti sadržane u biću kaznenog djela ili prekršaja (Punoljetni član obitelji koji u nazočnosti djeteta, maloljetne osobe ili osobe s invaliditetom počini nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 6.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 30 dana.⁵). Međutim, zabrinjava činjenica da gotovo 10% policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ne prepoznaje svjedočenje djeteta nasilju kao čin nasilja nad njim samim, što upozorava na potrebu intenziviranja edukacije u ovom pogledu.
11. Zabrinjavajući rezultati u iskazivanju stavova koji se odnose na *spolno nasilje* očituju se u činjenici da 20,80% anketiranih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja (uzorak čini 94% muškaraca) smatra kako su *seksualni komentari i primjedbe upućivani ženama, dio koketiranja i zavođenja*. Uzimajući u obzir da žrtve najčešće prijavljuju ovaj oblik nasilja kada se osjećaju ugrožene, ponižene ili osramoćene, stav policijskog službenika može utjecati na postupanje i ishod intervencije, ali i percepciju policije kao funkcionalnog sustava, čija je primarna uloga pružanje pomoći i zaštite (Walter, 1981). Prema članku 156. stavku 2. Kaznenog zakona⁶ *spolno uznemiravanje* je svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobi, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.
12. S druge strane, neočekivano, veliki broj ispitanika, čak 63,5% smatra da su *zlo-*

⁵ Članak 20. stavak 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 137/09., 14/10. i 60/10.).

⁶ Kazneni zakon (NN 125/11. i 144/12.).

stavljajući nasilni jer ne znaju kontrolirati svoj bijes i frustracije, što se može protumačiti nedostatkom znanja iz područja obiteljske dinamike, odnosno, funkcioniranja počinitelja najčešće u namjeri uspostave moći i kontrole nad žrtvom i time njezinim dovodenjem u položaj ovisnosti. To može dovesti u pitanje pružanje odgovarajuće pomoći žrtvama, štoviše i do uvjeravanja žrtve da zbog toga preuzme pasivnu ulogu. Ako se relativni rezultati dobiveni za ovaj stav povežu s relativnim rezultatima dobivenim za stav kako se nasilnicima u obitelji ne može pomoći da promijene svoje ponašanje (7), i promotrimo njihove standardne devijacije (7 : ,40825 i 12 : ,48384), onda ćemo doći do zaključka kako ovi stavovi imaju značajan intenzitet u anketiranoj populaciji. To samo potvrđuje naša razmišljanja i zaključke koje smo naveli uz raniji, sedmi analizirani stav.

5.2. Razina znanja policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja o postupanju u predmetima nasilja u obitelji

Anketirani policijski službenici odgovorili su na svih 27 postavljenih pitanja, od kojih su dva pitanja otvorenog tipa postavljena tako da policijski službenici sami ponude odgovor, upisivanjem u odgovarajući prostor. Analiza dobivenih odgovora prikazana je u tablici 3. Zbog opsežnosti postavljenih pitanja i dobivenih odgovora nećemo se baviti analizom svakog pojedinog pitanja, već ćemo dati sumarne, sintetizirane zaključke. Čitatelju ostavljamo da sam analizira svako pojedino pitanje, prema svom interesu i potrebama.

Tablica 3: Razina znanja policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja o postupanju u predmetima nasilja u obitelji

1. Ako osoba zatraži intervenciju policije jer se posvađala s bračnim partnerom, policija nije dužna pružiti intervenciju:	Da		Ne		
	10,40		89,60		
2. Prilikom telefonskog zaprimanja prijave o nasilju u obitelji, od prijavitelja je potrebno pribaviti:	Adresu događaja	Podatke o dojavitelju i sudionicima	Osnovne informacije o događaju	Odgovore na temeljna pitanja kriminalistike	Informacije o događaju i posjeduje li počinitelj vatreno oružje
	42,70	3,10	10,40	31,30	12,50
3. Nakon zaprimljene prijave o nasilju u obitelji, šef smjene PP uputit će na mjesto događaja nasilja u obitelji policijsku ophodnju:	Odmah i bez odgode		Ovisno o procjeni rizika	Čim prva ophodnja dovrši postupanje koje je u tijeku	
	93,80		2,10	4,10	
4. Šef smjene PP će ophodnju upućenu na mjesto događaja nasilja u obitelji kontaktirati:	Povremeno		Često	Neće kontaktirati dok mu se sami ne jave	
	51,00		38,50	10,50	

5. Policijska ophodnja će se na mjesto događaja nasilja u obitelji uputiti:	Žurno, uz korištenje zvučnih i svjetlosnih signala		Žurno, bez korištenja zvučnih i svjetlosnih signala	
	11,50		88,50	
6. Nakon dolaska na mjesto događaja nasilja u obitelji, policijski službenik parkirao će službeno vozilo:	Izvan mogućeg vidokruga počinitelja, kako ga ne bi izazvali		Što bliže ulazu u stambeni prostor, radi postizanja psihološkog učinka na počinitelja	
	44,80		55,20	
7. Pri dolasku na mjesto događaja nasilja u obitelji, policijski službenici:	Obratit će pozornost na alternativne ulaze i izlaze te na zvukove koji upućuju na ugroženost žrtve		Pokucati će na vrata i nastojati što prije ući u stan, kako bi spriječili daljnje činjene obiteljskog nasilja	
	58,30		41,70	
8. Pod kojim uvjetima policijski službenik upućen na intervenciju povodom nasilja u obitelji, može nasilno ući u stan, ako osoba ne otvara vrata?				
9. Nakon ulaska u stan prilikom intervencije povodom nasilja u obitelji, prva zadaća policijskih službenika je:	Razdvojiti žrtvu i počinitelja	Djecu skloniti na sigurno mjesto	Prekinuti nasilje	Utvrđiti identitet svih osoba zatečenih na mjestu događaja
	50,00	3,10	44,80	2,10
10. Ako na mjestu događaja nasilja u obitelji ima ozlijeđenih osoba, policijski službenik će:	Ozlijeđenima ponuditi liječničku pomoć	Pozvati hitnu medicinsku pomoć, bez obzira žele li to ozlijeđeni ili ne	Uputiti ozlijeđene da se nakon intervencije jave liječniku	
	33,40	65,60	1,00	
11. Razgovor sa žrtvom nasilja u obitelji policijski službenik obaviti će:	U stanu, po mogućnosti u odvojenoj prostoriji, bez nazočnosti počinitelja		U policijskoj postaji radi stvaranja osjećaja sigurnosti kod žrtve	
	85,40		14,60	
12. Policijski službenik će na mjestu događaja nasilja u obitelji, od žrtve prikupiti obavijesti:	Samo o detaljima trenutnog događaja, kako bi detaljno mogao poduzeti izvide prekršaja	O svim detaljima trenutnog događaja, a za ranije će pozvati žrtvu u PP	O svim pojedinostima trenutnog događaja, ali i o svim ranijim	Ukratko o trenutnom događaju, a za detalje će pozvati žrtvu u PP
	10,40	13,50	61,50	14,60
13. Pri utvrđenom prekršaju nasilja u obitelji, izjavu žrtve policijski službenik fiksira će u obliku:	Službene zabilješke	Izvjешća	Zapisnika o ispitivanju svjedoka	Zapisnika o uzimanju izjave
	22,90	6,30	62,50	8,30
14. Oštećenika/zakonskog zastupnika oštećenika u predmetima nasilja u obitelji, policijski službenik će na mjestu događaja upoznati sa:				

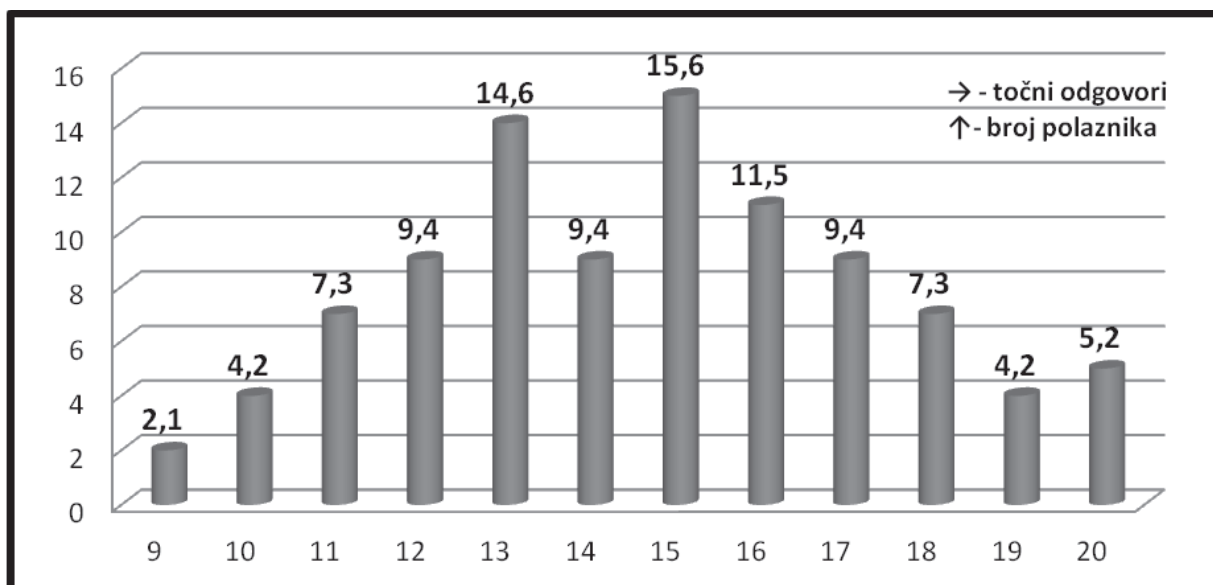
15. Ako je prilikom intervencije utvrđeno da je dijete žrtva nasilja u obitelji, policijski službenik će žurno o tome izvijestiti najprije:	Djelatnika centra za socijalnu skrb		Policijskog službenika za mladež		Ako su prisutni roditelji, nikoga	
	63,50		32,30		4,20	
16. Obavijesni razgovor s djetetom – žrtvom nasilja u obitelji, najbolje je obaviti u nazočnosti:	Oba roditelja	Nezlostavljajućeg roditelja	Zlostavljajućeg roditelja	Socijalnog radnika	Policijskog službenika za mladež	
	1,00	49,00	1,00	43,80	5,20	
17. Pri utvrđenom prekršaju nasilja u obitelji, izjava djeteta – žrtve fiksirat će se u obliku:	Službene zabilješke		Izvjешća	Zapisnika o ispitivanju svjedoka	Zapisnika o uzimanju izjave	
	61,50		5,20	20,80	12,50	
18. Za počinjeni prekršaj djeteta, koje nije navršilo 14 godina života, može se kazniti roditelj ili osoba koja ga nadzire, ako je taj prekršaj u izravnoj svezi s propuštenim nadzorom roditelja ili osobe koja ga je nadzirala:	Da			Ne		
	81,30			18,70		
19. Policijski službenik će prema počinitelju nasilja u obitelji, zatečenom na mjestu događaja, poduzeti žurne radnje u okviru policijskih ovlasti. Prva od njih bit će:	Legitimiranje	Oduzimanje oružja	Uhićenje	Pregled osobe	Alk-droga test	
	29,20	14,60	26,00	29,20	1,00	
20. Ako se prilikom intervencije povodom nasilja u obitelji, kod počinitelja pronađe legalno oružje, koje nije sredstvo počinjenja prekršaja, policijski službenik će:	Oduzeti oružje i dostaviti ga prek. sudu uz optužni prijedlog		Oduzeti oružje i pokrenuti upravni postupak		Konzultirati se sa žrtvom, a ako postoji opasnost oduzeti	
	24,00		70,80		5,20	
21. U slučaju kada je alkotestom. utvrđeno počinjenje prekršaja nasilja u obitelji pod utjecajem alkohola, a postoje zakonski uvjeti za njegovo uhićenje i dovođenje sucu za prekršaje, zadržavanje počinitelja u službenim prostorijama može trajati najduže:	Do 12 sati		Do 24 sata	Do 36 sati		Do 72 sata
	43,80		54,20	1,00		1,00

22. Pri utvrđenom prekršaju nasilja u obitelji, izjavu počinitelja policijski službenik će fiksirati u obliku:	Službene zabilješke	Izvješća	Zapisnika o ispitivanju osumnjičenika
	18,80	7,20	74,00
23. Policijski službenik će prekršajnom sudu predložiti izricanje određene vrste zaštitnih mjera počinitelju nasilja u obitelji primarno ovisno o:	Izjavi žrtve	Procjeni rizika	
	24,00	76,00	
24. Zaštitne mjere iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji mogu se primijeniti samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajne sankcije:	Da	Ne	
	61,50	38,50	
25. Zaštitne mjere iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, koje su stavljene u nadležnost policije, mogu se primijeniti i prije pokretanja prekršajnog postupka:	Da	Ne	
	70,80	29,20	
26. Policijski službenik će pristupiti provedbi zaštitne mjere iz svoje nadležnosti izrečene počinitelju nasilja u obitelji, odmah nakon što:	Podnese opt. prijedlog i obavijesti ga se o prijedlogu mjera	Doznaju da je prek. sud donio rješenje o zaštitnim mjerama	Zaprima pravomoćno rješenje prek. suda
	49,00	17,70	33,30
27. Kod donošenja odluke o dovođenju počinitelja nasilja u obitelji sucu za prekršaje, policijski službenik će se konzultirati sa sucem za prekršaje treba li počinitelja dovesti sucu ili ne:	Da	Ne	
	43,80	56,20	

U grafikonu 2 dajemo rezultat analize koliki je broj točnih odgovora dalo policijskih službenika koji će proći *Temeljni tečaj za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*. Iz grafikona se može vidjeti kako se disperzija točnih odgovora kreće od 9 do 20 točnih odgovora s činjenicom da u razredu od 21 do 25 točnih odgovora nismo imali niti jednog anketiranog policijskog službenika. Prosječna ocjena testa znanja je dovoljan (2).⁷ Čak 47,00% (ili njih 45) anketiranih policijskih službenika netočno je odgovorilo na gotovo polovicu od ukupnog broja postavljenih pitanja. Samo

⁷ Raspon ocjene se kretao: od 14 do 16 točnih odgovora – dovoljan (2); 17-22 točnih odgovora – dobar (3); 23-25 točnih odgovora – vrlo dobar (4) i od 26-27 točnih odgovora – 5 (izvrstan ili odličan).

5,2% policijskih službenika točno je odgovorilo na 20 postavljenih pitanja (od ukupno 27), što je i najviša postignuta gornja granica u broju dobivenih točnih odgovora.

Grafikon 2: Znanje policijskih službenika

Analizirajući točne odgovore (grafikon 2), utvrđeno je da anketirani policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja u vrlo visokom postotku znaju da je na svaku dojavu o nasilju u obitelji potrebno uputiti policijsku ophodnju odmah i bez odgode (93,80%), radi provjere navoda pa čak i u slučaju kada je intervencija zatražena zbog svađe bračnih partnera (89,60%), pri čemu ophodnja neće koristiti zvučne i svjetlosne signale (88,50%).

Vrlo visoki postotak policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja poznaje proceduru postupanja u svezi s prikupljanjem obavijesti od žrtve nasilja u obitelji u smislu da žrtvi omogući neometan iskaz u njezinom stambenom prostoru, po mogućnosti u odvojenoj prostoriji, bez prisutnosti nasilnika (85,40%).

Međutim, vrlo mali postotak ispitanih policijskih službenika (5,20%) može navesti, na pitanje otvorenog tipa, s kojim činjenicama i okolnostima je policijski službenik dužan upoznati žrtvu/oštećenika ili njezinog zakonskog zastupnika, u skladu s pozitivnim zakonskim propisima i Protokolom Vlade Republike Hrvatske o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (www.mspm.hr), što ne mora biti odraz lošeg postupanja, s obzirom na to da su u obvezi koristiti određene obrasce u kojima su taksativno navedena prava žrtve (izvješće o dojavi, pouka o pravima) te ih trebaju pročitati kada je to zakonom propisano.

Opsežniju i intenzivniju edukaciju budućih polaznika tečajeva trebalo bi planirati i u odnosu na pitanja koja se tiču: primjene zaštitnih mjera, sastavljanja policijske dokumentacije i korespondencije, pokretanja postupka oduzimanja oružja, ostvarivanja međuinstitucionalne suradnje te prikupljanja odlučnih relevantnih činjenica.

5.3. Zadovoljstvo policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom rukovoditelja u stručnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji

Prikupljeni odgovori u svezi s postavljenih 11 pitanja glede zadovoljstva policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom rukovoditelja u stručnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave nasilja u obitelji dani su u tablici 4, a svako pojedino pitanje, zbog njegove važnosti i njegovog neposrednog odraza na odnos između šefa smjene i njegovog neposrednog ili višeg rukovoditelja, dani su pojedinačno. Svi anketirani policijski službenici odgovorili su na prvih 8 postavljenih pitanja.

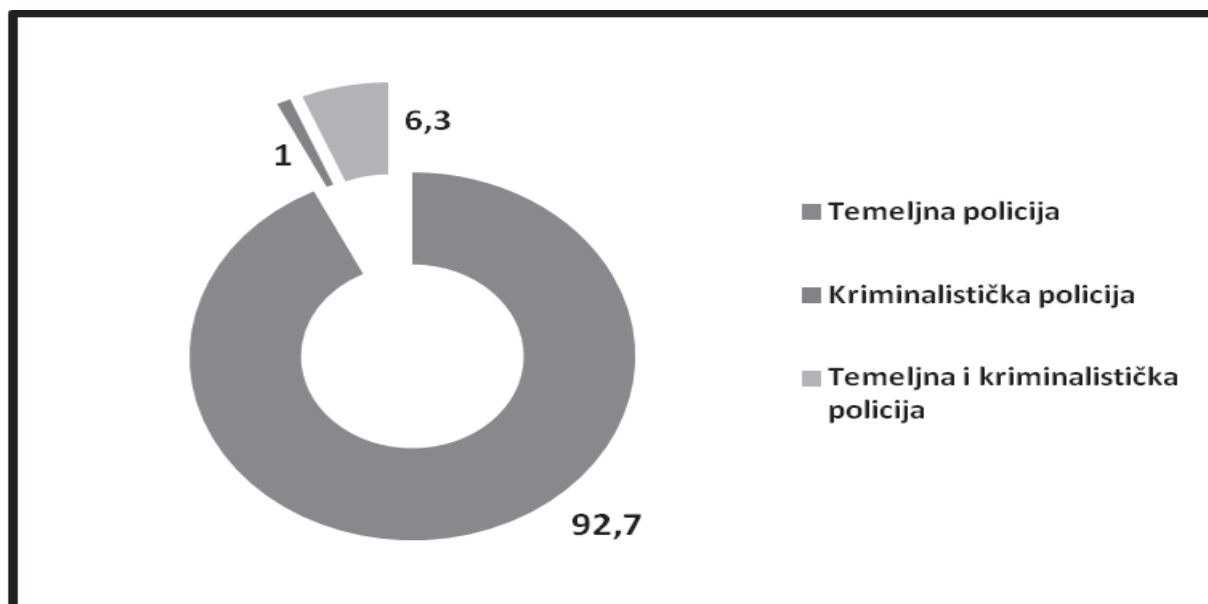
Tablica 4: Zadovoljstvo policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom rukovoditelja u stručnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji

1. U mojoj policijskoj postaji, poslove vezane za prekršaj nasilja u obitelji najčešće obavlja:	Temeljna policija		Kriminalistička policija		Zajedno temeljna i kriminalistička policija			
	92,70		1,00		6,30			
2. Odluku o tome tko će postupati u svezi s prekršajem nasilja u obitelji, u mojoj policijskoj postaji donosi:	Šef smjene		Pomoćnik načelnika za krim. policiju		Načelnik PP		OKCP policijske uprave	
	85,40		9,40		4,20		1,00	
3. Prilikom postupanja u svezi s prekršajem nasilja u obitelji, najveću pomoć u mojoj policijskoj postaji mogu očekivati od:	Pom. načelnika za krim.	Pom. načelnika za temelj. pol.	Načelnika PP	OKCP PU	Pol. službenika za mladež PP	Pol. službenika za mladež PU	Nekog drugog	
	5,20	54,20	4,20	6,30	24,00	1,00	5,10	
4. Moji rukovoditelji o postupanju policije u slučajevima nasilja u obitelji znaju:	Ništa		Vrlo malo		Dosta		Puno	Sve
	3,10		11,50		53,10		21,90	10,40
5. Moji rukovoditelji daju mi podršku u donošenju odluka kod dvojbenih situacija prilikom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji:	Da, uvijek		Često		Rijetko		Ne, nikada	
	38,60		39,60		20,80		1,00	
6. Kada bi mi moj neposredni rukovoditelj naložio da postupim protivno zakonskim odredbama prema kojima se mora postupati u slučajevima nasilja u obitelji, ja bih:	Postupio po zapovijedi, jer on tada preuzima odgovornost		Pokušao bih ga uvjeriti da nije u pravu, ali bih ga ipak poslušao		Ne bih postupio po zapovijedi i o svemu bih obavijestio njemu nadređenog rukovoditelja		Ne bih postupio po zapovijedi i nikoga ne bi o tome izvijestio	
	1,00		12,50		80,20		6,30	

7. Moji rukovoditelji me dodatno educiraju o postupanju u slučajevima nasilja u obitelji:	Da			Ne	
	49,00			51,00	
8. Moji rukovoditelji postupanje u svezi s nasiljem u obitelji smatraju:	Nevažnim i nepotrebnim	Manje važnim od drugih postupanja	Jednake važnosti, kao i svako drugo postupanje	Važnijim od drugih postupanja	Jako važnim i složenim postupanjem
	1,00	5,20	47,90	18,80	27,10
9. Mojim rukovoditeljima je poznato kakve su moje obiteljske prilike:	Da			Ne	
	70,80			28,10	
10. Meni su poznate obiteljske prilike policijskih službenika iz moje smjene:	Da			Ne	
	70,80			28,10	
11. Da bi postupanje policijskih službenika moje PP u predmetima nasilja u obitelji bilo kvalitetnije, trebalo bi:					

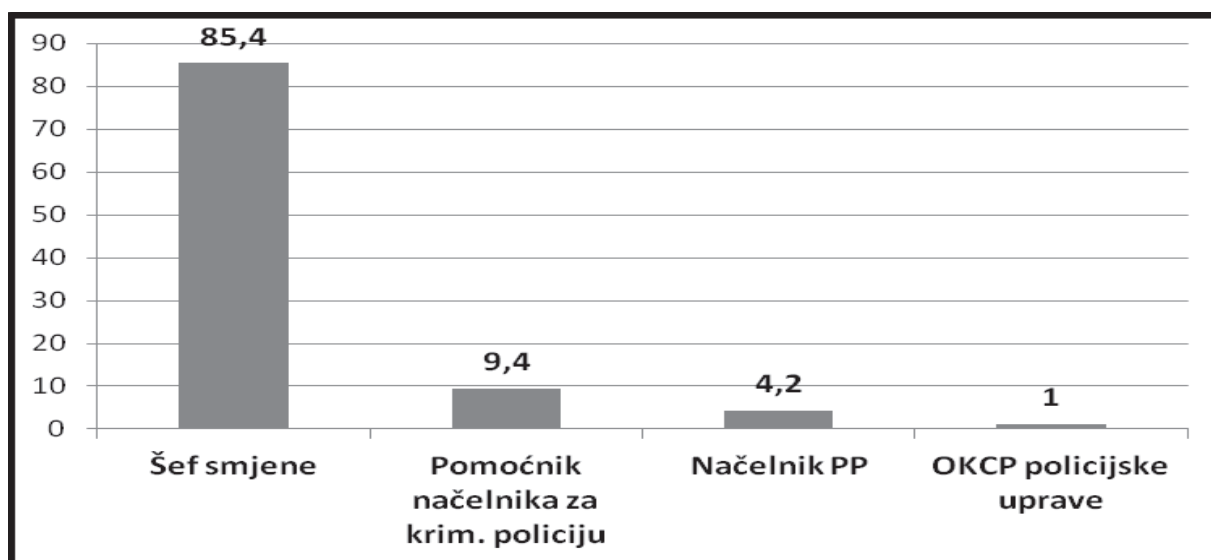
1. 92,70% anketiranih policijskih službenika navodi da u njihovoj policijskoj postaji poslove vezane za prekršaj nasilja u obitelji obavlja temeljna policija, 6,3% navodi da taj posao obavlja temeljna policija u suradnji s kriminalističkom policijom, dok njih samo 1% navodi da ga obavlja kriminalistička policija (grafikon 3). Iz ovakvih odgovora može se zaključiti da u svezi s prekršajima nasilja u obitelji postupaju najčešće policijski službenici temeljne policije, što je u skladu s ustrojem i opisom poslova temeljne policije.

Grafikon 3: U mojoj policijskoj postaji poslove vezane za prekršaj nasilja u obitelji najčešće obavlja:

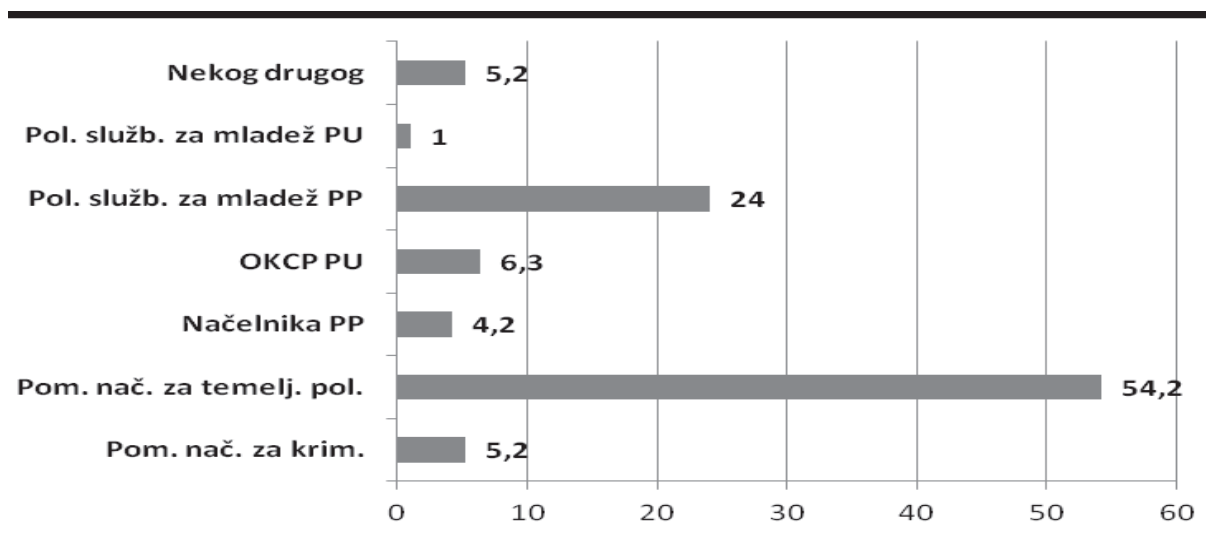
2. Ovisno o opsežnosti i složenosti zaprimljene dojava o nasilju u obitelji (intenzitet nasilja, prisutnost djece, sumnja o postojanju oružja i sl.), od velike je važnosti donošenje odluke o tome tko će postupati u konkretnom slučaju. Iz dobivenih odgovora razvidno je da u policijskim postajama u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske tu odluku najčešće donosi *šef smjene operativnog dežurstva* (85,40%). On zaprima dojavu i trebao bi znati relevantne činjenice na temelju kojih će na mjesto događaja uputiti odgovarajući broj adekvatno opremljenih policijskih službenika. U manjem broju zastupljeni su drugi rukovoditelji (pomoćnik načelnika za kriminalističku policiju – 9,40% odgovora, načelnik policijske postaje – 4,20% odgovora i operativno-komunikacijski centar policije policijske uprave – 1,00% odgovora). Rezultati u ovom području su očekivani i vidljivi su u grafikonu 4.

Grafikon 4: Odluku o tome tko će postupati u svezi s prekršajem nasilja u obitelji u mojoj policijskoj postaji donosi:

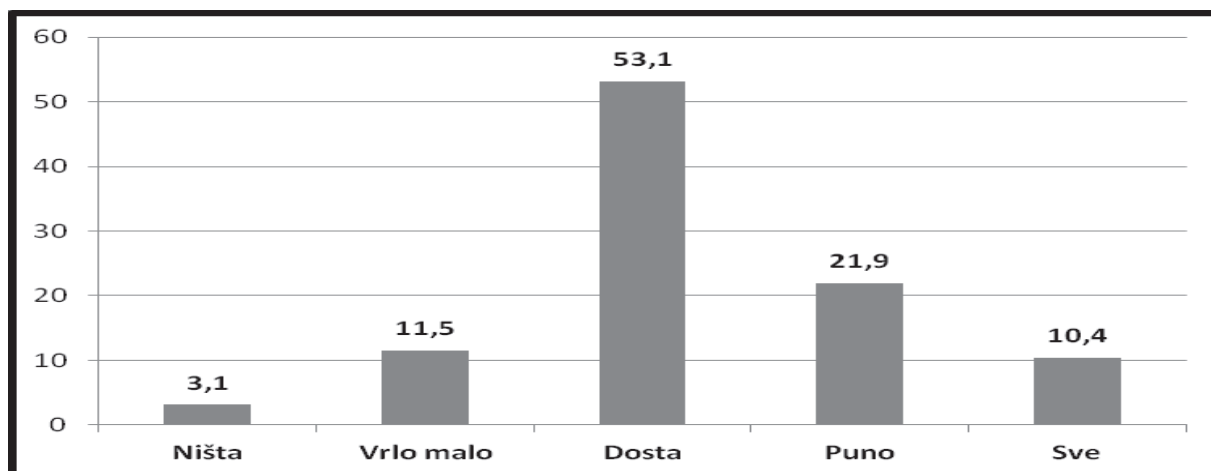
3. Policijski službenici operativnog dežurstva u policijskim postajama, tijekom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji često nailaze na prepreke i dvojbene situacije kada se nužno konzultiraju s drugim policijskim službenicima i rukovoditeljima, odnosno kada *očekuju od njih pomoć*. Iz podataka dobivenih anketiranjem policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja (grafikon 5), razvidno je da pomoć najčešće očekuju od svojih neposredno nadređenih rukovoditelja – pomoćnika načelnika za temeljnu policiju policijske postaje (54,20%), potom od specijaliziranih policijskih službenika za mladež policijske postaje (24,00%), a tek nakon njih, u manjem broju slučajeva (6,30%), pomoć očekuju od operativno-komunikacijskog centra policije same policijske uprave. U najmanjem broju, kao osobe od kojih mogu očekivati pomoć, navedeni su pomoćnik načelnika za kriminalističku policiju policijske postaje (5,20%), načelnik policijske postaje (4,20%) i specijalizirani policijski službenik za mladež policijske uprave (1,00%). Rezultati na ovo postavljeno pitanje upućuju nas na komunikacijske kanale koji postoje unutar policijske postaje, odnosno između policijske postaje i policijske uprave kada je riječ o nasilju u obitelji.

Grafikon 5: Prilikom postupanja u svezi s prekršajima nasilja u obitelji, najveću pomoć u mojoj policijskoj postaji mogu očekivati od:

4. Predodžba anketiranih policijskih službenika o razini znanja rukovoditelja o postupanju u slučajevima nasilja u obitelji prikazana je u grafikonu 6: 53,10% misli da su znanja rukovoditelja o navedenoj problematici dobra, 32,30% njih misli da njihovi rukovoditelji znaju sve ili puno o postupanju policije u slučaju nasilja u obitelji, a 14,60% njih misli da ne znaju ništa ili vrlo malo. Za 10,40% rukovoditelja anketirani policijski službenici smatraju da o slučajevima nasilja u obitelji znaju *sve*. Ako se rezultati u svezi s ovim pitanjem povežu s rezultatima dobivenim na 3. pitanje, može se zaključiti kako policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja imaju visoko mišljenje i povjerenje u svoje neposredno nadređene rukovoditelje u policijskoj postaji.

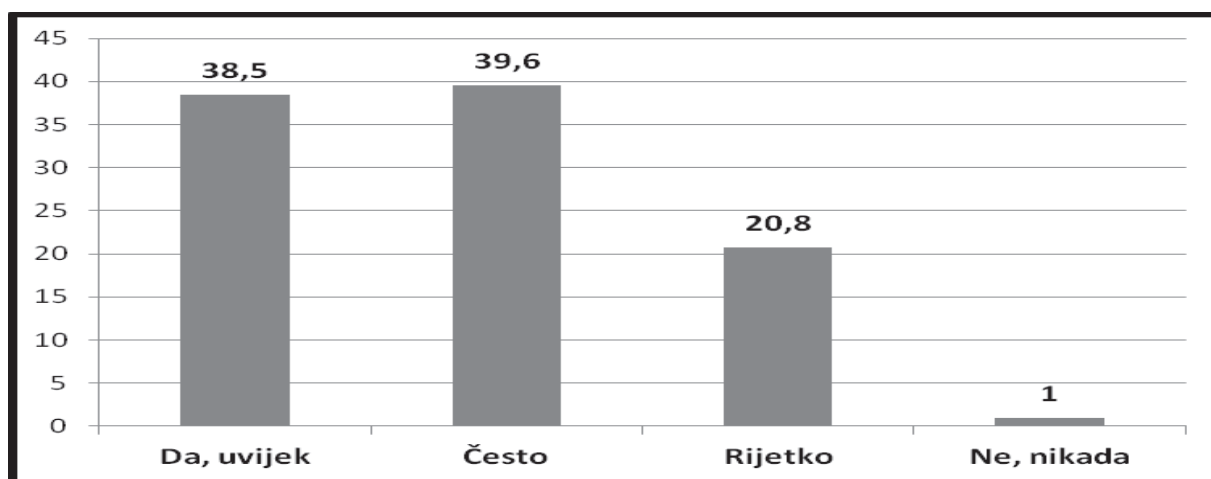
Grafikon 6: Moji rukovoditelji u policijskoj postaji o postupanju policije u slučajevima nasilja u obitelji znaju:

5. Iako su anketirani policijski službenici naveli da u svojoj policijskoj postaji *mogu*

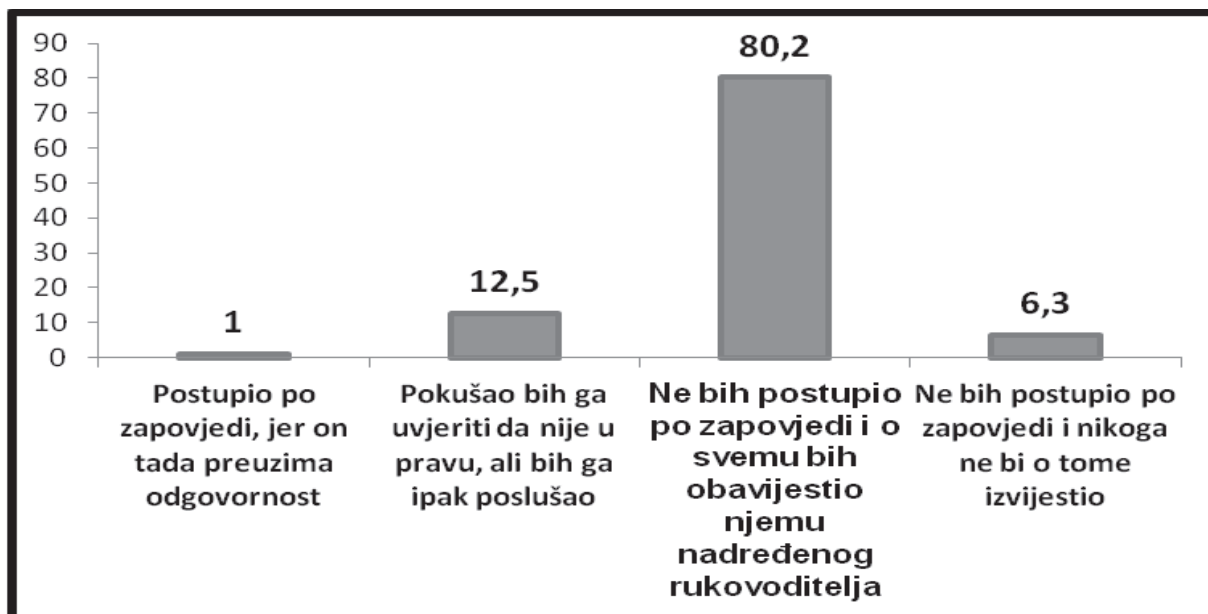
očekivati pomoć od neposredno nadređenog rukovoditelja (analizirani podaci uz 3. pitanje), na pitanje *daju li im podršku u donošenju odluka u dvojbenim situacijama*, njih 78,10% tu je podršku dobilo uvijek ili često, dok njih 1,00% navodi da im rukovoditelji nisu dali nikada podršku u donošenju odluke, a 20,8% anketiranih policijskih službenika navodi da su očekivanu podršku dobili vrlo rijetko. Iz prezentiranih podataka u grafikonu 7 može se zaključiti da 21,80% policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja se nalazi u situaciji da *odluke u dvojbenim situacijama moraju donositi sami*, a te odluke su kasnije podložne ocjeni i kritici upravo tih rukovoditelja. Treba uzeti u obzir da su dobiveni podaci temeljeni na predodžbi policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja, a ne na kvantitativnoj analizi slučajeva nasilja u obitelji.

Grafikon 7: Moji rukovoditelji u mojoj policijskoj postaji mi daju podršku u donošenju odluka u dvojbenim situacijama:

6. Na pitanje: *Što bi poduzeli kada bi im rukovoditelj izdao zapovijed koja nije u skladu sa zakonskim odredbama o nasilju u obitelji?*, 80,20% anketiranih policijskih službenika navelo je da bi pokušalo uvjeriti rukovoditelja da nije u pravu te bi o svemu obavijestilo njemu nadređenog rukovoditelja, 12,50% bi pokušalo uvjeriti rukovoditelja da nije u pravu, ali bi ga ipak poslušalo, dok bi 6,30% odbilo zapovijed, ali o tome ne bi nikoga obavijestilo, a 1,00% njih bi postupilo prema zapovijedi nadređenog jer on, prema njihovom mišljenju, tada preuzima odgovornost (grafikon 8). Zabrinjavajući je podatak da bi 19,8% policijskih službenika postupilo protivno zakonskim odredbama. Analizirani rezultati 6. pitanja ne smiju se tumačiti u smislu da bi gotovo 1/5 policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja postupila protuzakonito, već je to odraz subordinacije u policiji, koja se nerijetko striktno poštuje. Dobiveni podaci u ovom području otvaraju prostor za uvođenje dodatne specijalističke obuke, i policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja i njihovih rukovoditelja.

Grafikon 8: Kada bi mi rukovoditelj izdao protuzakonitu zapovijed u slučaju nasilja u obitelji, ja bih:

7. Na temelju podataka iz grafikona 9 vidljivo je kako policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja u 51,00% slučajeva ne prolazi dodatnu edukaciju o nasilju u obitelji. S obzirom na to da dopunsko stručno usavršavanje u policijskim upravama polaze samo policijski službenici srednje stručne spreme zaduženi za policijske intervencije, organiziranje *temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji* dobiva posebnu ulogu i značenje glede specijalističkog obrazovanja ovih policijskih službenika. To je ujedno i jedini oblik specijalističkog obrazovanja iz ovog područja.

Pored netom iznesenog zaključka, potrebno je upozoriti i na odredbe *Zakona o državnim službenicima* prema kojima je državni službenik dužan osigurati visoku kvalitetu stručnosti svoga rada, unaprjeđujući stručne sposobnosti i sudjelujući u stručnom usavršavanju potrebnom za osobno napredovanje i povećanje učinkovitosti državne uprave.⁸ Također i *Zakon o policiji* govori kako policijsko obrazovanje obuhvaća: a) temeljno obrazovanje za zanimanje policajac; b) specijalizaciju, stručno osposobljavanje, usavršavanje i policijski trening i c) visokoškolsko obrazovanje. Prema istom Zakonu policijsko obrazovanje temelji se na načelu *cjeloživotnog obrazovanja*.⁹ **Cjeloživotno učenje** odnosi se na *svaku aktivnost učenja tijekom cijeloga života radi unaprjeđenja znanja, vještina i kompetencija u okviru osobnoga, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca*. Ono obuhvaća učenje u svim životnim razdobljima (od rane mladosti do starosti) i u svim oblicima u kojima se ostvaruje (formalno, neformalno i informalno). Pojam cjeloživotno učenje često se zamjenjuje izrazom **cjeloživotno obrazovanje**, no važno je istaknuti da ta dva pojma nisu istoznačna. Obrazovanje obuhvaća samo organizirano učenje, a učenje je širi koncept koji

⁸ Članak 22. Zakona o državnim službenicima (NN 92/05., 107/07., 27/08., 34/11., 49/11., 150/11., 34/12., 49/12. – pročišćeni tekst, 37/13., 38/13. i 1/15.).

⁹ Članak 85. Zakona o policiji (NN 34/11., 130/12., 89/14., 151/14. i 33/15.).

uključuje i nenamjerno, neorganizirano i spontano stjecanje znanja te se može provoditi cijeli život. U devedesetim godinama XX. stoljeća u Europi se afirmira cjeloživotno učenje kao politika koja odgovara na probleme ekonomske krize i povećane nezaposlenosti (Žiljak, 2005). U tom razdoblju pomiče se fokus s obrazovanja, koje je institucionalizirani i organizirani proces, na cjeloživotno učenje koje uključuje sve oblike učenja u svim životnim okolnostima. S tog motrišta policijski službenik bi se trebao *samoinicijativno* informirati i educirati o donesenim novim ili izmijenjenim i dopunjenim zakonskim i podzakonskim propisima te pratiti stručnu literaturu koja je objavljena na www.mup.hr (časopis Policijska i sigurnost). Ne bi bilo zgreška ponovno uvesti i *mjesečna dokumentacijska izvješća* koja je pripremala Služba za razvoj policijskog obrazovanja i nakladničko-knjižničnu djelatnost Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u kojima su se donosile informacije o svim tekućim izmjenama i dopunama te donesenim novim propisima u svezi s policijskim poslovima i ustrojem, te mjesečni popis članaka objavljenih u stručnoj literaturi koji su se ticali policije.

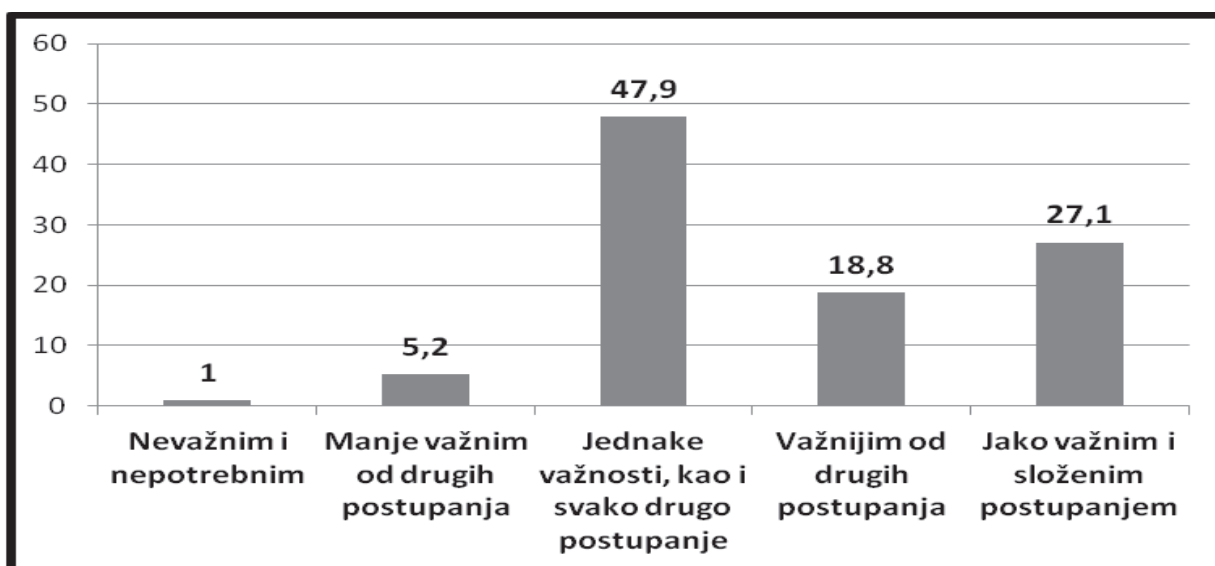
Grafikon 9: Moji rukovoditelji me dodatno educiraju o nasilju u obitelji:

8. Anketirani policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja u 45,90% slučajeva navode kako njihovi rukovoditelji smatraju postupanje u svezi s nasiljem u obitelji važnijim od drugih postupanja, odnosno jako važnim i složenim postupanjem (grafikon 10). Ovako visoki dodijeljen postotak važnosti postupanja u svezi s nasiljem u obitelji i samom nasilju u obitelji dan je vjerojatno temeljem iskustva iz prakse, budući da ovaj oblik kriminala može imati teške (npr. teške tjelesne ozljede) ili najteže (npr. ubojstvo) posljedice. Visok postotak od 47,90% anketiranih policijskih službenika smatra da njihovi rukovoditelji drže jednako važnim postupanje u svezi s nasiljem u obitelji, kao svako drugo postupanje u svezi s kažnjivom radnjom. I ovo mišljenje nalazi svoje opravdanje u činjenici kako je policijski službenik dužan jednako postupati u svim onim slučajevima kada postoje osnove sumnje da je počinjeno koje kažnjivo djelo. No, zabrinjava postotak od 6,20% anketiranih policijskih

službenika koji navode da njihovi rukovoditelji smatraju postupanje u svezi s nasiljem u obitelji nevažnim, nepotrebnim ili manje važnim od drugih postupanja. Može se pretpostaviti razlog ovakvog minoriziranja problema nasilja u obitelji radi osobnih i običajnih razloga, ali ovaj bi rezultat trebao biti predmet dubljeg i temeljitijega znanstvenog istraživanja.

Grafikon 10: Moji rukovoditelji postupanje u svezi s nasiljem u obitelji smatraju:

9. i 10. Saznanja o obiteljskim prilikama policijskih službenika može biti jedan od čimbenika prevencije nasilja u *policijskim obiteljima*, ali i prevencije u mogućem reflektiranju nesređenih obiteljskih odnosa policijskih službenika na profesionalnost prilikom njihovog postupanja u slučaju nasilja u obitelji. Želeći ustanoviti *poznaju li rukovoditelji obiteljske prilike svojih podređenih*, u ovom slučaju policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja, budućim polaznicima tečaja postavljeno je upravo pitanje: *Mojim rukovoditeljima je poznato kakve su moje obiteljske prilike*. Na to pitanje je njih 70,80% odgovorilo potvrdno, a 28,10% negativno, dok se 1,10% anketiranih nije izjasnio. Gotovo identičan rezultat se pojavljuje i kod pitanja *poznaju li anketirani policijski službenici obiteljske prilike policijskih službenika kojima rukovode* (70,80% odgovorilo je "da", 28,10% "ne", a 1,10% se nije izjasnio). S obzirom na statistički porast broja kažnjivih radnji nasilja u obitelji u "policijskim obiteljima", činjenica da rukovoditelji vrlo malo znaju o obiteljskim prilikama svojih kolega, može biti jedan od čimbenika koji onemogućuju preventivno djelovanje unutar sustava policije. To u konačnici može dovesti u pitanje i profesionalnost u slučajevima nasilja u obitelji, primjerice projekcijom vlastitih problema i formiranih stavova na situacije u kojima policijski službenici, tijekom pružanja intervencije, obavljaju svoje zadaće s ciljem zaštite žrtava i prijavljivanja počinitelja.

11. Na posljednje pitanje otvorenog tipa, u ovoj skupini pitanja: *Da bi postupanje policijskih službenika moje policijske postaje u predmetima nasilja u obitelji bilo kvalitetnije, trebalo bi:*, očekivali su se odgovori koji predstavljaju prijedloge za unaprjeđenje postupanja policije u području nasilja u obitelji. Na postavljeno pitanje odgovorilo je 78 policijskih službenika, odnosno 81,30% od ukupnog broja anketiranih policijskih službenika operativ-

nih dežurstava policijskih postaja. Dobivene rezultate, odnosno odgovore grupirali smo u sljedeće skupine odgovora:

- 54 (69,20%) anketiranih policijskih službenika navelo je da bi bilo nužno češće kontinuirano provoditi edukacije policijskih službenika koji neposredno pružaju intervencije povodom dojave nasilja u obitelji, o samom načinu postupanja, analizirajući pogreške koje se događaju na terenu, ali i o načinu izrade i sadržaju policijske dokumentacije i korespondencije, koja proizlaze iz neposrednog postupanja.
- 18 (23,10%) anketiranih policijskih službenika smatra da bi bilo dobro provoditi edukacije rukovoditelja, a 3 (3,80%) anketiranih policijskih službenika misli da je potreban veći angažman njihovih rukovoditelja u predmetima obiteljskog nasilja.
- 13 (16,70%) anketiranih policijskih službenika navodi da bi trebalo osigurati dovoljan broj policijskih službenika u policijskim postajama, a 4 (5,10%) da je potrebno više policijskih službenika, kako bi policijske ophodnje bile mješovite po spolu, jer se to pokazalo učinkovitijim.
- 5 (6,40%) anketiranih policijskih službenika navodi da je potrebna bolja koordinacija s policijskim službenikom za mladež.
- Po 4 (5,10%) anketiranih policijskih službenika misli kako bi trebalo ujednačiti načine postupanja, ali i kako bi trebalo ostvariti bolju suradnju s pravosudnim i drugim tijelima, ponajprije s nadležnim državnim odvjetnicima.
- 2 (2,60%) anketiranih policijskih službenika predlaže organiziranje mjesečnih radnih sastanaka s rukovoditeljima policijske postaje.
- Po jedan odgovor (1,30%) odnosi se na potrebu kvalitetnijega radnog prostora, boljeg motiviranja policijskih službenika i smanjenje ili pojednostavljivanje "papirologije".

5.4. Zadovoljstvo policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava u stručnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji

U anketnom upitniku je sa 7 pitanja ispitivano zadovoljstvo ulogom operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava u stručnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji. Svi ispitanici odgovorili su na prvo pitanje, na drugo do šestog pitanja odgovorilo je 93 (96,90%) anketiranih policijskih službenika, a na sedmo – otvoreno pitanje odgovorilo je 69 (71,90%) anketiranih policijskih službenika. Odgovori na postavljena pitanja analizirani su i prikazani u tablici 5 te pripadajućim grafikovima uz svako pojedino analizirano pitanje.

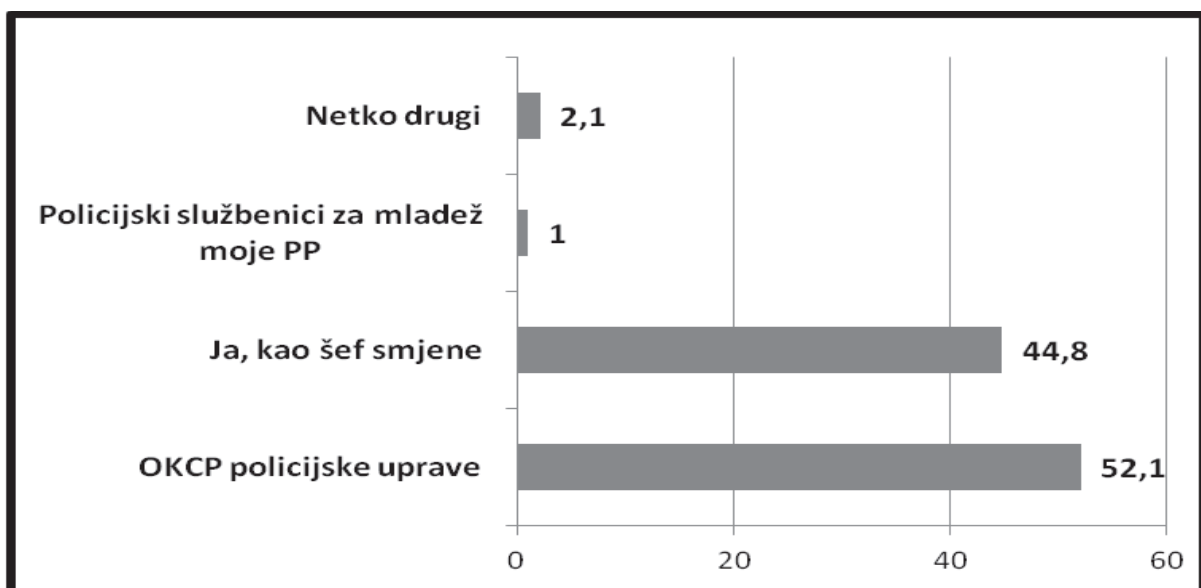
Tablica 5: Zadovoljstvo policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava u stručnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji

1. Dojave u svezi s nasiljem u obitelji u mojoj policijskoj upravi najčešće zaprima:	OKCP policijske uprave	Ja, kao šef smjene	Policijski službenici za mladež moje PP		Netko drugi
	52,10	44,80	1,00		2,10
2. Dojave o slučajevima nasilja u obitelji, zaprimljene u OKCP-u moje policijske uprave su po mom mišljenju:	Šturo i nedostatne	Oskudne, ali dovoljne za postupanje	Optimalne		Opširne i više nego dovoljne
	20,80	46,90	27,10		2,10
3. Policijski službenici OKCP-a moje policijske uprave, kada je u pitanju nasilje u obitelji jesu:	Zainteresirani za sve što poduzimamo na terenu	Zainteresirani samo za ishod intervencije	Zainteresirani za postupanje i ishod, samo kada su u pitanju osobe iz javnog života	Zainteresirani samo ako je došlo do pogreške ili propusta	Nisu uopće zainteresirani
	45,80	40,60	5,20	4,20	1,00
4. Policijski službenici i voditelji u OKCP-u moje PU, o obiteljskom nasilju i postupanju policije znaju:	Ništa	Vrlo malo	Dosta	Puno	Sve
	2,10	17,70	53,10	20,80	3,10
5. OKCP moje PU daje mi podršku u donošenju odluka kod dvojbena situacija prilikom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji:	Da, uvijek	Često	Rijetko	Ne, nikada	
	25,00	42,70	24,00	5,20	
6. Od policijskih službenika OKCP-a moje PU, mogu očekivati pomoć:	Uvijek	Često	Ponekad	Nikad	
	38,50	30,20	27,10	1,00	
7. Da bi postupanje policijskih službenika moje PU u predmetima nasilja u obitelji bilo kvalitetnije, od OKCP-a moje PU očekujem:					

1. Kako bi se definirala uloga operativno-komunikacijskih centara policije (OKCP) policijskih uprava, ponajprije je trebalo ispitati tko u policijskim upravama, odnosno u policijskim postajama najčešće zaprima prijave ili dojave povodom nasilja u obitelji (grafikon 11). Očekivano, 52,10% anketiranih policijskih službenika navodi da prijave ili dojave o nasilju u obitelji zaprimaju policijski službenici OKCP-a, 44,80% anketiranih navelo je da dojave zaprimaju sami u operativnim dežurstvima policijskih postaja, dok se mali postotak zaprimanja dojava odnosi na policijske službenike za mladež (1,00%) ili na neke druge policijske službenike (2,10%). Ovakav relativno nizak postotak podnesenih prijava operativnim dežurstvima policijskih postaja, koje su u načelu teritorijalno nadležne za sigurnosne događaje na području postaje, može se objasniti navikom građana da prijave i dojave policiji podnose

osobno u prostorijama svoje policijske postaje, a u drugom najčešćem broju slučajeva građani prijave ili dojave podnose telefonom na broj 192, koji je općepoznat broj policije, ali i zbog toga što sedmeroznamenasti telefonski broj policijske postaje građani obično ne znaju. Zbog te navike, upravo OKCP policijske uprave ima ovako visok postotak prijava i dojava o nasilju u obitelji. U svezi s ovim pitanjem otvaraju se u praksi i mnoga druga pitanja. Pored dobre tehničke opremljenosti OKCP-a policijskih uprava, osigurane i uvedene u posljednjih nekoliko godina i sve većim razvojem komunikacijskog sustava TETRA, OKCP MUP-a RH je organizirao, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, u svim operativno-komunikacijskim centrima policije policijskih uprava mogućnost podnošenja prijava ili dojava od strane osoba s invaliditetom putem interneta ili slanjem prijave ili dojava putem SMS poruka.

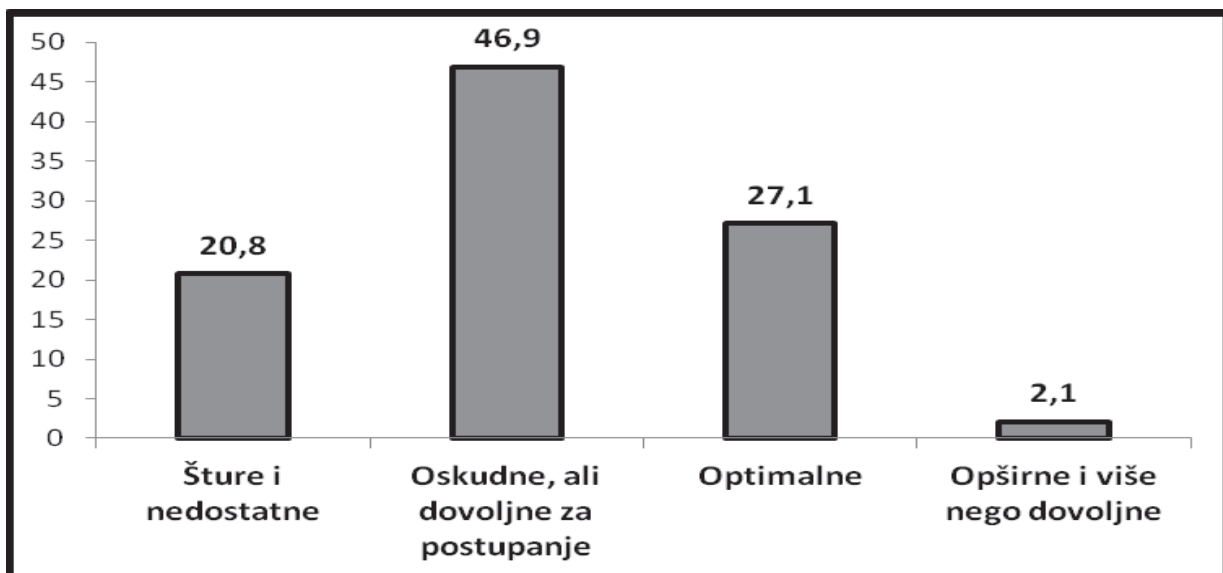
Grafikon 11: Dojave u svezi s nasiljem u obitelji u mojoj policijskoj upravi najčešće zaprima:

2. S obzirom na činjenicu da su policijski službenici OKCP-a policijskih uprava ti koji s jedne strane prvi stupaju u kontakt s građanima te zaprimaju njihove dojave o obiteljskom nasilju, a s druge strane prosljeđuju im se prijave iz županijskih centara za prihvata hitnih poziva Službe za sustav 112, njihov je položaj kompleksan. Naime, oni su dužni prikupiti sve relevantne obavijesti o mogućem počinjenom obiteljskom nasilju i te obavijesti u najkraćem roku proslijediti operativnim dežurstvima nadležnih policijskih postaja. Šefovi smjena policijskih postaja dužni su stručno i profesionalno koordinirati i usmjeravati postupanje policijskih službenika koji pružaju intervenciju na terenu. O kvaliteti dojava o obiteljskom nasilju zaprimljenih u OKCP-u policijske uprave (grafikon 12), anketirani policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja izjasnili su se u najvećem broju (46,90%) da su te dojave oskudne, ali dovoljne za postupanje. 20,80% anketiranih smatra da su štire i nedostatne, 27,10% policijskih službenika drži da su optimalne, odnosno da sadrže sve elemente potrebne za kvalitetno postupanje, dok samo 2,10% ocjenjuje dojave zaprimljene u OKCP-u policijske uprave opširnima i više nego dovoljnim za daljnje postupanje (3 policijska službenika nisu odgovorila na postavljeno pitanje). Zašto je to tako? Može se pretpostaviti da policijski službenici u OKCP-u policijske uprave ili nemaju dovoljno znanja, nisu zaintere-

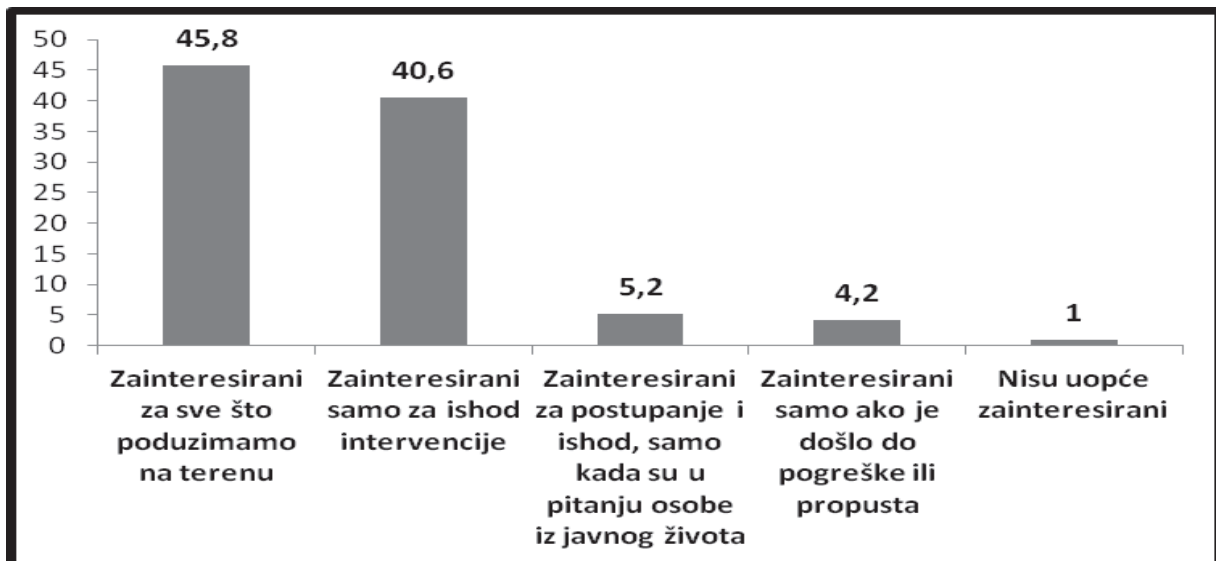
sirani ili nemaju dovoljno vremena posvetiti se temeljitijem propitivanju sugovornika koji prijavljuje obiteljsko nasilje. Dobiveni rezultati upućuju i na potrebu obavljanja dodatnih razgovora i prikupljanja obavijesti od dojavitelja, što uzrokuje produživanje vremena do neposrednog provođenja intervencije, a cilj je što žurnije reagirati i što prije spriječiti daljnje činjene obiteljskog nasilja. Praksa bilježi i ozbiljne slučajeve obiteljskog nasilja, gdje naknadni razgovori s dojaviteljem nisu mogući (teško tjelesno ozljeđivanje dojavitelja, razbijanje telefonskog uređaja i sl.) pa policijski službenici policijskih postaja na intervenciju odlaze s nepotpunim spoznajama, što komplicira još više njihov rad tijekom provođenja policijskih ovlasti u sprječavanju i suprotstavljanju obiteljskom nasilju. Ozbiljnost sadržaja dojave ogleđa se, primjerice u podatku je li nasilnik tijekom prijetnje ili činjenja nasilja u obitelji prijetio, koristio ili je spreman koristiti kakvo oružje (pištolj, revolver, puška) ili oruđe (nož, sablja, vile i sl.). Takva obavijest je važna za pripremu policijskih službenika glede intervencije "jer ako si sami ne mogu pomoći, neće moći pomoći niti drugima".

Grafikon 12: Dojave o slučajevima nasilja u obitelji, zaprimljene u OKCP-u koje policijske uprave su prema mome mišljenju:

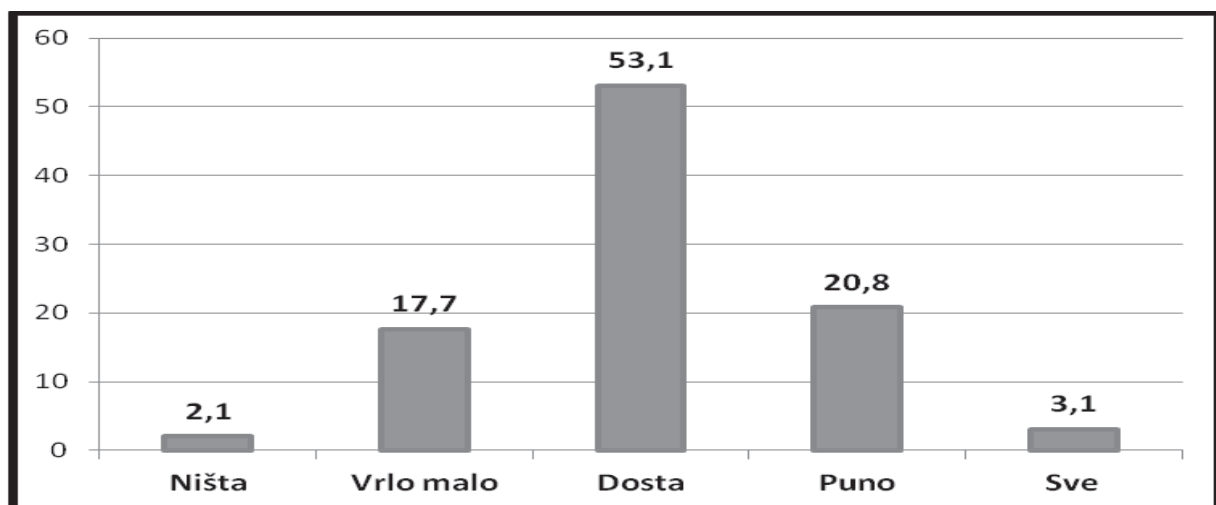
3. Prema mišljenju 45,80% anketiranih policijskih službenika, policijski službenici OKCP-a su zainteresirani za sve što se poduzima na terenu, a 40,60% navodi da su zainteresirani samo za ishod intervencije. 9,40% navodi da su zainteresirani samo ako su u pitanju osobe iz javnog života ili ako je došlo do pogreške ili propusta u postupanju, a 1,00% anketiranih navodi da uopće nisu zainteresirani za daljnje postupanje policijskih postaja, dok 3 policijska službenika nisu odgovorila na postavljeno pitanje (grafikon 13). Ovi podaci pobuđuju pozornost glede obveze stručne i profesionalne koordinacije i rukovođenja od strane OKCP-a policijskih uprava, na što će se u sljedećoj dionici istraživanja posvetiti posebna pozornost.

Grafikon 13: Policijski službenici OKCP-a moje policijske uprave su zainteresirani za postupanje kod nasilja u obitelji:

4. Procjenjujući koliko policijski službenici i rukovoditelji u OKCP-u policijskih uprava znaju o postupanju policije u slučajevima nasilja u obitelji, 53,10% ispitanika izjasnilo se da su njihova znanja u tom području dobra, 23,90% anketiranih se izjasnilo da o nasilju u obitelji znaju puno ili sve, a 19,8% policijskih službenika smatra da ne znaju ništa ili vrlo malo, dok 3 policijska službenika nisu odgovorila na postavljeno pitanje (grafikon 14). Ako usporedimo dobivene rezultate u svezi s 4. pitanjem glede zadovoljstva ulogom rukovoditelja u rukovođenju i koordiniranju intervencijom povodom dojave nasilja u obitelji, možemo zaključiti kako su oni međusobno slični.

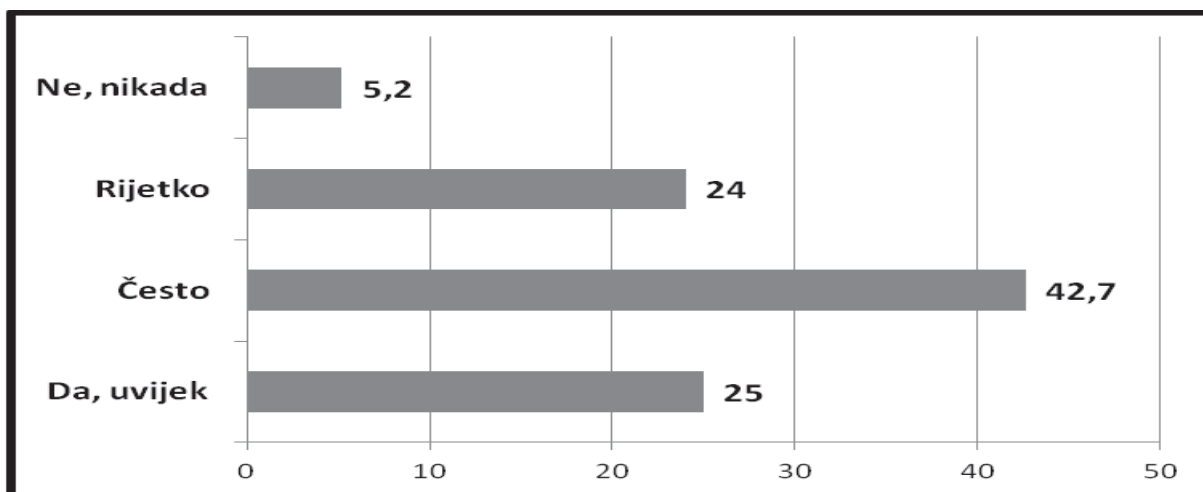
Grafikon 14: Policijski službenici i rukovoditelji u OKCP-u o postupanju u nasilju u obitelji znaju:

5. Vrlo važan čimbenik u postupanju policijskih postaja u predmetima nasilja u obite-

lji je *podrška prilikom donošenja odluka*, posebno u dvojbenim situacijama od strane OKCP-a policijskih uprava. Anketirani policijski službenici su prema dobivenim rezultatima u velikom postotku zadovoljni pruženom podrškom OKCP-a policijske uprave. Naime, njih 25,00% anketiranih dobiva podršku policijskih službenika OKCP-a policijske uprave uvijek, a njih 42,70% ispitanih često, što ukupno iznosi 67,70%. Rijetko podršku OKCP-a policijske uprave dobiva njih 24,00%, a svega 5,20% policijskih službenika tvrdi da im OKCP njegove policijske uprave nikada ne daje podršku, dok 3 policijska službenika nisu odgovorila na postavljeno pitanje (grafikon 15). Ovi podaci, za razliku od onih prikupljenih za 3. pitanje, upućuju na dobru, odnosno vrlo dobru suradnju i koordinaciju OKCP-a policijske uprave s operativnim dežurstvima policijskih postaja.

Grafikon 15: OKCP moje policijske uprave daje mi podršku u donošenju odluka kod dvojbenih situacija prilikom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji:

Međutim, Hi-kvadrat testom, koji iznosi 20,494, sa dvije zavisne varijable (*moji rukovoditelji mi daju podršku u donošenju odluka kod dvojbenih situacija prilikom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji i OKCP moje policijske uprave daje mi podršku u donošenju odluka kod dvojbenih situacija prilikom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji*), utvrđen je koeficijent značajnosti u iznosu od 0,015, što je manje od 0,05, iz čega možemo zaključiti da rukovoditelji u policijskim postajama daju veću podršku ispitanicima, od kolega iz OKCP-a policijskih uprava.

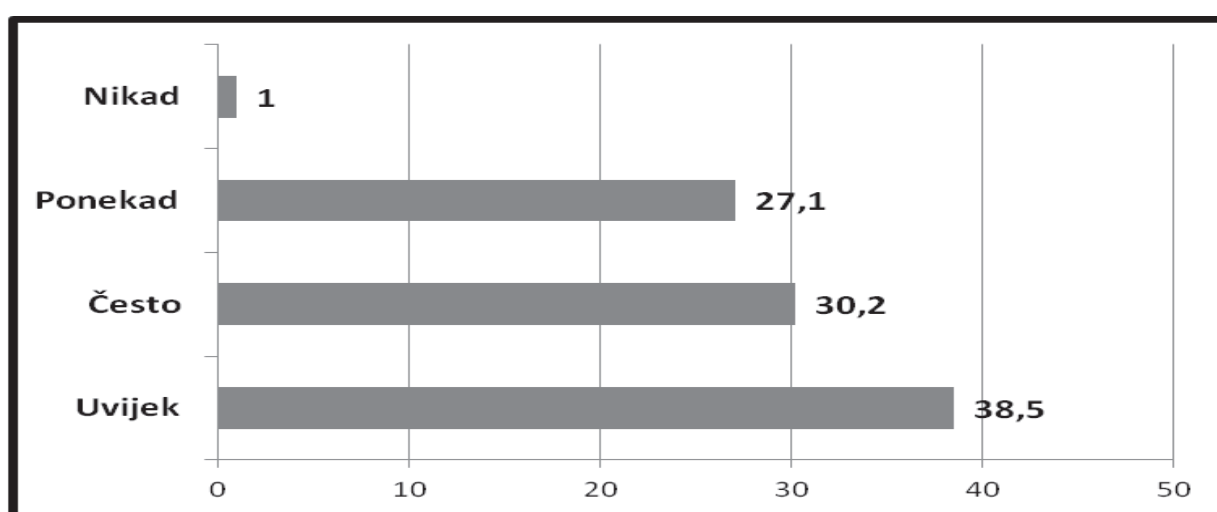
Tablica 6: Hi-kvadrat test

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square	20,494 ^a	9	,015	
Likelihood Ratio	19,541	9	,021	
Linear-by-Linear Association	5,339	1	,021	
N of Valid Cases	93			

a. 9 cells (56,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,05.

6. Slična situacija je i kada se radi o očekivanjima u smislu *pružanja pomoći zatražene od policijskih službenika OKCP-a policijskih uprava*. Većina anketiranih policijskih službenika, čak 68,70% njih, navodi da mogu očekivati pomoć uvijek ili često, dok njih 27,10% to mogu očekivati samo ponekad, a tek 1,00% anketiranih ne može očekivati pomoć nikada, s time da se 3 (3,10%) anketiranih policijskih službenika nije izjasnilo po ovom pitanju (grafikon 16). Uspoređujući podatke dobivene za 5. pitanje s podacima dobivenim za ovo pitanje, može se zaključiti da policijski službenici operativnih dežurstava policijskih postaja *mogu dobiti i mogu očekivati* podršku i pomoć u donošenju odluka kod dvojbenih situacija u slučajevima nasilja u obitelji od policijskih službenika OKCP-a nadležne policijske uprave, što u konačnici upućuje na dobru međusobnu suradnju.

Grafikon 16: Od policijskih službenika OKCP-a mogu očekivati pomoć:

7. Na posljednje pitanje otvorenog tipa u ovoj skupini pitanja: *Da bi postupanje policijskih službenika moje policijske postaje u predmetima nasilja u obitelji bilo kvalitetnije, od OKCP-a policijske uprave očekujem:*, očekivali su se odgovori, koji predstavljaju prijedloge za unaprjeđenje postupanja policije u području nasilja u obitelji. Na postavljeno pitanje odgovorilo je 69 policijskih službenika, odnosno 71,90% od ukupnog broja anketiranih policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja, a dobiveni odgovori klasificirani su u sljedeće razrede:

- 46,40% anketiranih policijskih službenika očekuje jasne i konkretne upute o postupanju, objašnjenja, više podrške i pomoći od OKCP-a policijske uprave.
- 24,60% anketiranih policijskih službenika odgovorilo je da očekuje opširnije, bolje i točnije zaprimanje dojava ili barem žurnije prespajanje telefonskih poziva.
- 20,30% anketiranih policijskih službenika očekuje intenzivnije uključivanje OKCP-a policijske uprave u postupanje u svezi s policijskim intervencijama povodom nasilja u obitelji.
- 14,50% anketiranih policijskih službenika očekuje bolju suradnju s OKCP-om svoje policijske uprave.
- 7,20% anketiranih policijskih službenika očekuje više kolegijalan odnos (ne bahat

- i autoritativan od strane voditelja ili operatera OKCP-a svoje policijske uprave).
- 7,20% anketiranih policijskih službenika misli da bi suradnja bila bolja i kvalitetnija kada bi policijski službenici OKCP-a njihove policijske uprave bili bolje educirani.
 - 2,90% anketiranih policijskih službenika očekuje više razumijevanja od voditelja OKCP-a svoje policijske uprave za vrijeme neophodno za prikupljanje potrebnih obavijesti (ne učestalo požurivanje).
 - 2,90% anketiranih policijskih službenika smatra da bi međusobno izvješćivanje o novim okolnostima trebalo biti pravodobno, dok 1,40% predlaže organiziranje zajedničkih mjesečnih sastanaka i upozoravanje na počinjene propuste, kako se više ne bi događali.

6. ZAKLJUČAK

Promjene u policijskom obrazovanju, a posebno u obrazovanju policijskih službenika u području nasilja u obitelji uvjetovane su prije svega promjenom društvene klime, novim znanstvenim spoznajama, ali i promjenama u posljednjih deset godina u kaznenopravnoj i prekršajnoj legislativi u području nasilja u obitelji. Postojeći, ali i novi pojavni oblici činjena nasilja u obitelji zahtijevaju kako njihovo kriminalističko-znanstveno i teorijsko proučavanje i analizu, tako i praktično policijsko prilagođavanje u uspješnom rješavanju nastalih konfliktnih odnosa u obitelji. Specijalističko obrazovanje policijskih službenika svih razina odgovornosti u području nasilja u obitelji mora biti adekvatno, temeljeno na postojećim i predikcijskim oblicima počinjenja te vrste kriminala.

Tijekom kriminalističkog istraživanja nasilja u obitelji pojavljuju se brojni kriminalistički problemi. Zbog toga reaktivno i proaktivno-preventivno djelovanje policije, ali i učenje o nasilju u obitelji zahtijeva multidisciplinarni¹⁰ i interdisciplinarni pristup¹¹ (kriminalistike, kaznenog i prekršajnog prava, kriminologije, viktimologije, penologije, politike suzbijanja kriminaliteta, psihologije, psihijatrije, sociologije, pedagogije, komunikologije i dr.).

Prikazani sustav obrazovanja specijaliziranoga policijskog službenika za područje nasilja u obitelji, koje se provodi unutar Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u stalnoj je promjeni i dinamično, tražeći nove najbolje načine i metode policijske specijalističke edukacije i obuke. Kako bi se taj proces usmjerio prema ostvarivanju najbolje prakse, potrebno je učiniti detaljne analize koje će poslužiti u predlaganju, kreiranju i provođenju novih programa specijalističke edukacije i obuke za policijske službenike i rukovoditelje. Da bi se ostvario konačni cilj – postizanje boljeg razumijevanja pojave nasilja u obitelji, umrežavanje unutar policijskog sustava, a samim time i podizanje kvalitete policijskog postupanja u zaštiti žrtve i pružanju pomoći počiniteljima nasilja u obitelji – nije dovoljno provoditi samo istraživanja čiji je fokus usmjeren na pojavnost nasilja u obitelji. Istraživanja moraju biti usmjerena i prema policijskom službeniku zaduženom za suprotstavljanje i sprječavanje nasilja u obite-

¹⁰ Multidisciplinarni – projekt koji zahtijeva uključivanje više znanstvenih disciplina za njegovu realizaciju.

¹¹ Interdisciplinarni – višedisciplinarni, koji se tiče nekoliko različitih znanstvenih disciplina; znanstveno proučavanje u kome se koriste saznanja iz više znanstvenih područja (interdisciplinarna proučavanja proizlaze iz želje da se neutralizira stručnjačka uskogrudnost).

lji. Takvim istraživanjima potrebno je istražiti i spoznati stavove, znanja, percepciju policijskog i pravosudnog sustava tih policijskih službenika. Na taj način dobit će se cjelovita slika ukupnosti sustava i podsustava društvenih odnosa koji postoje u području nasilja u obitelji pa će se na kritične varijable tih podsustava moći utemeljeno djelovati i putem edukacije, obuke i specijalizacije policijskih službenika.

Stoga je u okviru Službe za stručno usavršavanje i specijalizaciju Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske pokrenut razvojni istraživački projekt pod naslovom: *Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*.

Podaci dobiveni anketiranjem policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja prije početka provođenja *temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*, podaci su prve dionice u prezentiranom istraživanju. Druga dionica projektiranog i planiranog razvojnog istraživanja provest će se tijekom svibnja 2015. godine, kojom će se evaluirati uspješnost do sada provedenih specijalističkih edukacija i obuka u dva smjera: ponavljanjem anketiranja istih policijskih službenika, kako bi se utvrdilo je li došlo do pozitivne promjene stavova o nasilju u obitelji, usvajanja stečenog znanja i vještina te analizom policijske dokumentacije nastale kao rezultat postupanja ovih policijskih službenika u predmetima prekršaja i kaznenih djela nasilja u obitelji.

S obzirom na postavljene ciljeve i hipoteze istraživanja, na temelju prikupljenih podataka u prvoj dionici provedenog istraživanja i njihove obrade te analize, može se zaključiti:

1. Stavovi policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja prije pohađanja temeljnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji, kada je u pitanju obiteljsko nasilje, u najvećem dijelu su pozitivni. Uočeni su i određeni *stereotipi* koji su očito još uvijek prisutni u populaciji policijskih službenika. Uočeni stereotipi odnose se na nerazumijevanje stvarnih endogenih i egzogenih uzroka i uvjeta u kojima se kriminal nasilja u obitelji čini (analiza podataka uz 3. pitanje). Posebno je prisutan stereotip u svezi s počiniteljem obiteljskog nasilja (analiza podataka uz 7. i 12. pitanje). Veći dio anketiranih policijskih službenika smatra da se počinitelju ne može pomoći u promjeni njegovog ponašanja te da oni ne mogu kontrolirati svoj bijes i frustracije. Među značajnom anketiranom populacijom policijskih službenika prisutan je i stav kako nasilje i ljubav idu zajedno (analiza podataka uz 9. pitanje), što upućuje na višu toleranciju prema nasilju kao društvenom fenomenu, a posebno onom koji postoji unutar partnerskih (prije bračnih, bračnih ili izvanbračnih) odnosa. Doneseni zaključci temeljem analiziranih podataka i njihovih rezultata glede stavova policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja upućuju na nužnost intenziviranja edukacije u svezi s kriminalističkom i kriminološkom etiologijom ali i fenomenologijom obiteljskog nasilja, te zornijeg objašnjavanja funkcija zaštitnih i sigurnosnih mjera koje je moguće primijeniti u slučajevima nasilja u obitelji, a posebno prema počinitelju, kako bi se uzroci i uvjeti činjenja tog kriminala mijenjali ili neutralizirali. Praksa je pokazala kako je ova pitanja, teme nastavnog programa, najbolje obraditi kroz analizu slučajeva, igranjem uloga i medijacijom samih polaznika tečaja.
2. Što se tiče prethodnog znanja policijskih službenika operativnih dežurstava poli-

cijskih postaja u svezi s pravnom regulativom i kriminalističkim postupanjem u svezi s nasiljem u obitelji prije pohađanja tečaja – podaci govore kako će trebati uložiti značajan trud tijekom njihove specijalističke edukacije. U području pravodobnog reagiranja na nasilje u obitelji rezultati su pozitivni, ali su oskudni glede pravno postupovnih i kriminalističko-taktičkih pitanja i u svezi s izradom policijske dokumentacije (zapisnici, službene zabilješke) i korespondencije. Učinjena detaljna analiza znanja službenika operativnih dežurstava policijskih postaja pomoću 27 pitanja (ili varijabli), prije pohađanja tečaja, dobra je osnova za dopunu nastavnog plana i programa tečaja, ali i za promjenu i dopunu u odabiru predavača i nastavnih metoda. Pored ostalog, valja posvetiti više pažnje novim i aktualnim kriminalističkim problemima tijekom otkrivanja, razjašnjavanja, analiziranja i prijavljivanja obiteljskog nasilja u praksi, te postupovnim propisima i njihovim praktično prihvaćenim tumačenjima s motrišta državnog odvjetnika i kriminalističkog istražitelja.

3. U svezi s percepcijom zadovoljstva policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom rukovoditelja u rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji, ona je dobra. Dapače, vrlo dobra. Anketirani policijski službenici imaju visoko pozitivno mišljenje i zadovoljstvo prema svojim neposrednim rukovoditeljima unutar temeljne policije. Analiza odgovora dobivenih na postavljena pitanja upućuje na znatnu pozitivnu autoritativnost, samoinicijativnost i profesionalnost, u subordinativnom sustavu, prilikom postupanja anketiranih policijskih službenika (misli se na reagiranja policijskih službenika na upućeni im nalog rukovoditelja protivno zakonskim odredbama – analiza podataka uz 6. pitanje), mada se kod dijela ispitanika još uvijek nalazi određen stupanj konformističkog stava i odnosa. Unatoč tome, ove pozitivne percepcije i stavove prema neposrednim rukovoditeljima treba kroz nastavu na tečaju i dalje podržavati (analiza podataka uz 8. pitanje). Pokazuje se i potreba za dopunskom specijalističkom obukom rukovoditelja temeljne, ali i kriminalističke policije u svezi s nasiljem u obitelji na razini policijskih postaja, ali i policijskih uprava. Rezultati dobiveni analizom odgovora uz pitanje 7. opravdavaju netom izrečeni zaključak.
4. Zadovoljstvo policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja ulogom operativno-komunikacijskih centara policije policijskih uprava u stručnom i profesionalnom rukovođenju i koordiniranju intervencijama povodom dojave o nasilju u obitelji je također zadovoljavajuće. No, uvijek postoji prostora za njegovo poboljšavanje. To se prije svega odnosi na kvalitetu zaprimljene dojave o nasilju u obitelji od strane OKCP-a policijske uprave, te u pružanju jasnih i konkretnih uputa i objašnjenja glede postupanja i neposrednog provođenja policijskih intervencija. Zadaća je OKCP-a policijske uprave da koordinira, usmjerava, *stručno pomaže i nadzire* poduzimanje operativnih radnji i mjera na području njihove nadležnosti.¹² I ovdje se otvara prostor za dopunsko specijalističko obrazovanje voditelja i operatera OKCP-a policijskih uprava, posebno onih 3. i 4. kategorije u kojima je opseg kriminala obiteljskog nasilja niži, više vezan uvjetima i običajima

¹² Članak 97. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova (NN 70/12., 140/13., 50/14. i 32/15.).

kraja u kojima se čini, a njegova pojavnost nije toliko raznovrsna kao u policijskim upravama 1. i 2. kategorije.

S obzirom na to da se radi o policijskim službenicima, čije iskustvo u obavljanju policijskih poslova nije beznačajno (gotovo 60% ispitanika ima više od 20 godina staža), njihova mišljenja i prijedloge valja uzeti u obzir kako bi se poboljšala kvaliteta postupanja u ovom području.

Naime, provedenim anonimnim evaluacijama nakon završetaka tečajeva, u kojima su polaznici izrazili zadovoljstvo sadržajem i načinom njihove provedbe, uočeno je da su nakon tečaja promijenili svoje stavove u odnosu na nasilje u obitelji te naveli kako bi takve specijalističke edukacije trebale biti organizirane i za policijske službenike koji neposredno pružaju intervencije i za rukovoditelje i policijske službenike operativno-komunikacijskih centara policije u policijskim upravama, što je potvrđeno i rezultatima istraživanja provedenog prije početka tečaja.

Provedeno istraživanje već u svojoj prvoj dionici upućuje i na pitanje udjela žena u obavljanju poslova šefa smjene ili zamjenika šefa smjene u policijskim postajama, kao i među policijskim službenicama koje sudjeluju u intervencijama povodom nasilja u obitelji. Njihovo uključivanje u edukaciju i pohađanje tečaja ne smatramo dovoljnim.

Konačni ciljevi *temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji* i pokrenutog istraživanja *Stavovi, znanja i percepcije polaznika Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji* jesu prije svega postizanje boljeg razumijevanja pojave nasilja u obitelji, umrežavanje unutar policijskog sustava, a samim time i podizanje kvalitete policijskog postupanja u zaštiti žrtve i pružanju pomoći počinitelju nasilja u obitelji. Iz tog razloga se zalažemo i predlažemo usvajanje novog, odnosno umrežavanje i poboljšavanje dosadašnjeg odnosa prema kriminalu nasilja u obitelji, kroz koncept: *Integrirano upravljanje sprječavanjem i suprotstavljanjem kriminalu nasilja u obitelji*. Taj će koncept u daljnjem stadiju istraživanja trebati detaljnije osmisliti i projektirati, mada se već i na ovoj razini provedenog istraživanja može zaključiti kako je potrebno povezati sve subjekte koji sudjeluju u sprječavanju i suprotstavljanju nasilja u obitelji:

- Ministarstvo unutarnjih poslova (Ravnateljstvo policije, Policijska akademija – nositelj projekta)
- Ministarstvo obrane (vojna policija)
- Ministarstvo pravosuđa (prekršajni i kazneni sudovi, sustav podrške žrtvama i svjedocima, zatvorski sustav, sustav probacije)
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (centri za socijalnu skrb)
- Ministarstvo zdravlja
- Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta (odgojno-obrazovne ustanove, Agencija za odgoj i obrazovanje)
- pravobraniteljstva (pučki, za djecu, za ravnopravnost spolova, za osobe s invaliditetom)
- akademska zajednica (fakulteti, specijalizirane visokoškolske ustanove, istraživački instituti i dr.)
- organizacije civilnog društva i
- drugi zainteresirani subjekti.

LITERATURA

1. Belknap, J. (1995). Law Enforcement Officers' Attitudes about the Appropriate Responses to Woman Battering. *International Review of Victimology*, 4(1), 47-62.
2. Breslin, W. J. (1978). Police Intervention in Domestic Confrontations. *Journal of Police Science and Administration*, 6(3), 293-302.
3. Buzawa, E.; Buzawa, C. (2003). *Domestic violence the criminal justice response*. Thousand Oaks, CA: Sage.
4. Cajner Mraović, I. (2002). Policijska kultura kao okvir (ne)postupanja policije povodom nasilja u obitelji. *Policija i sigurnost*, 11(1-3), 61-73.
5. Cannings, D. M. (1984). Myths and Stereotypes – Obstacles to Effective Police Intervention in Domestic Disputes Involving a Battered Woman. *The Police Journal*, 57(1), 43-55.
6. Keilitz, S.; Hannaford, P.; Efken, H. (1997). *Civil protection orders: The benefits and limitations for victims of domestic violence*. (Publication R-201). Williamsburg, VA: National Center for State Courts Research
7. Korać, A. (1999). Sadržaj i doseg prava na poštovanje obiteljskog života u hrvatskom pravnom sustavu. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 49(6), 759-794.
8. Logan, T.; Nigoff, A.; Jordan, C.; Walker, R. (2002). Stalker profiles with and without protective orders: Do protective orders make a difference in reoffending or criminal justice processing? *Violence and Victims*, 17(5), 541-554.
9. Logan, T.; Shannon, L.; Walker, R. (2006). Police Attitudes Toward Domestic Violence Offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(10), 1365-1374.
10. Logan, T.; Walker, R.; Jordan, C.; Leukefeld, C. (2006). *Women and victimization: Contributing factors, interventions, and implications*. Washington, DC: American Psychological Association Press.
11. Logan, T.; Walker, R.; Leukefeld, C. (2001a). Intimate and stranger violence history among drug using incarcerated males. *Journal of Family Violence*, 16(2), 93-114.
12. Logan, T.; Walker, R.; Leukefeld, C. (2001b). Rural, urban influenced, and urban differences among domestic violence arrestees in Kentucky. *Journal of Interpersonal Violence*, 16(3), 266-283.
13. Milovac, A. (2013). *Osnove andragogije, sociologije i psihologije*. Zagreb: Elit trade.
14. Obradović, V. (2014). *Rizično delinkventno kriminalno ponašanje: empirijske studije*. Zagreb: Politička kultura.
15. Pavić, R.; Filipović, H. (2013). Operativno-komunikacijski centar policije kao središnja služba policije i servis građana. *Policija i sigurnost*, 22(4), 453-470.
16. Rigakos, G. (1997). Situational Determinants of Police Responses to Civil and Criminal Injunctions for Battered Women. *Violence Against Women*, 3(2), 204-216.
17. Robinson, A.; Chandek, M. (2000). The domestic violence arrest decision: Examining demographic, attitudinal and situational variables. *Crime and Delinquency*, 46(1), 18-37.
18. Sellers, S., Mazerolle, P. (2003) Exploring police attitudes towards domestic violence in Queensland, Australia preuzeto s http://www.unb.ca/fredericton/arts/centres/mmfc/_resources/pdfs/13sellers.pdf - 6. 3. 2015.
19. Sinden, P.; Stephens, B. (1999). Police perceptions of domestic violence: The nexus of victim, perpetrator, event, self and law. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 22(3), 313-326.

20. Singer, M.; Mikšaj Todorović, L.J. (1993). *Delinkvencija mladih*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
21. Walter, J. D. (1981). Police in the Middle: A Study of Small City Police Investigation in Domestic Dispute. *Journal of Police Science and Administration*, 9(4), 243-260.
22. Žiljak, T. (2005). Politike cjeloživotnog učenja u Europskoj uniji i Hrvatskoj. *Političko obrazovanje*, 1(1), 67-95.

Summary

Suzana Kikić, Renata Odeljan, Marijan Šuperina, Damir Šneperger

Attitudes, knowledge and perception of participants of the basic course for the work of station duty officers in cases of domestic violence

The purpose of work: Domestic violence as the social phenomenon which, according to its etiology and phenomenology implicates numerous negative social effects, requests a special attention in the field of police conduct. Numerous foreign researches indicate to certain negative citizens' perception towards the police conduct in the field of domestic violence. One of the fields of influence on the change of such perception and also on the improvement of the police work is education and training of very police officers, from direct providers of police intervention to managers in police stations and districts. That's why a development-research project titled: "*Attitudes, knowledge and perception of participants of the Basic course for the work of station duty officers in cases of domestic violence*" was started in the framework of the Service for Professional Development and Specialization within the Police Academy.

Planning/methodology/approach: Data used and analysed in this article are gathered in carried out questionnaire of 57 variables (12 variables in the field of attitudes, 27 variables in the field of knowledge, 11 variables in the field of perception of the manager's role and 7 variables in the field of perception of the police district operative communication centre role in police conduct in coordination and management in the cases of domestic violence) in which 96 police officers were interviewed before the very beginning of the Basic course for the work of station duty officers in cases of domestic violence. Gathered data have been analysed by statistical methods.

The results: The results which are obtained by the research refer to attitudes, knowledge and perception of police officers who are directly connected with police conduct in the field of domestic violence. The results of descriptive data analysis indicate the need for implementation of the developing research second phase, which is foreseen for May 2015, due to evaluation of the successfulness of the so far carried out educations, i.e. establishment of acquired knowledge and skills application in prevention, protection and assistance to domestic violence victims and the assistance to perpetrators in the change of their behaviour. A basis for the development of police education in the field of domestic violence will be made through systematic comparative analysis of the results of this research both phases.

Limitations: The survey interviewed only those police officers who were covered by training with the last four conducted Courses and are not interviewed all the station duty officers who work in police stations and operational communications centers of police departments.

Authenticity/importance of the work: In the Republic of Croatia is present none or a small number of developmental researches with the subject of research the education and training of police officers. Mainly research is down to the attitudes of police officers, and not on the knowledge, skills, experience, competence and the perception of their working environment. The results of the study, at the strategic level will determine the guidelines for the evaluation and validation of current police officers specialist education in the area of domestic violence and will detect those elements in that training that must be stepped up and / or modified. On the action plan research will directly affect the contents of the program courses, curricula particular modules and their trainers. The results of research should bring a new, contemporary, current to time and to the problem of domestic violence improved programmed of specialist training for police officers in charge of the area of domestic violence.

Key words: domestic violence, education of police officers, training of police officers, specialized police training course, androgynous education.